

Съ нѣколко думи ще дамъ пояснения и отговоръ на онова, което каза г-нъ Димитъръ Кушенъ по поводъ поставения на разискване законопроектъ. Не ще се впускамъ въ подробноститѣ, въ които той се впуска. Мисля, че нѣма смисълъ.

Направи се упрек за спиране на времето строежа на видинската дига и сива ли не бяха започнали, защото той е вървела. Аз не мога да му дам отговор. Може би той знае причините, защото не преди много бяха главен секретар на Министерството на земеделието, от чието отделение се работеше видинската дига. Тя и днес има още да се довършва във някои части. Ако г-н Димитър Кушев се интересува, най-после той може да зададе този въпрос на г-н министъра на земеделието — макаръ и не въ негово време да е вършена тази работа — и вървам, че той ще може да му даде нужните данни и осветления. Трѣбвало е преди 1937 г., още когато е свършен строежът на тази дига, да бъдат тревога ония, въ които рѣце е било разрешението на въпроса. Днес разрешението на този въпрос лежи въ моите рѣце и затуй аз бия тревога и искамъ 20.000.000 л. Ще ги имамъ или не — това е другъ въпросъ. Отговорността пада върху мене, защото това е единъ строеж, който по силата на закона днесъ азъ трѣбва да извърша.

Г-н Димитър Кушев спомена за своето питане. Той го почти разви вчера. Ще имамъ добрината сега да му спестя труда той да го чете — ще го прочета азъ и ще му отговоря, защото му казахъ, че при първа възможност ще му отговоря. Данните сѫ у мене. (Чете)

„Г-н министре! Кѣсно презъ миналата есенъ е извършена поправка на шосето Търново—Русе, 13 и 14 километра, минаващо презъ с. Поликраище, Горноорѣховско. Поправката е ставала по единъ чудноватъ начинъ, като въ единъ денъ се е извършило разкопаване на шосето чрезъ специална машина, насипването му и валянето съ деветъ валака. Цѣлото население е излязло да наблюдава начина на работа, като при това налягането се е вършило въ дъждовно време. Резултатътъ отъ тази работа е много печаленъ — шосето е разбито отъ движението на колитъ още на другия денъ и днесъ служи за посмѣшище между населението.“

Като Ви излагамъ горното, моля да ми отговорите:

1. Известенъ ли Ви е този начинъ на работа по българските шосета и

2. Съ какво е гарантирана българската държава, че изразходването на голѣмитъ кредити за строежъ и поддържане на шосетата нѣма да се извърши по единъ такъвъ безрезультатенъ начинъ?“

Отговарямъ. (Чете) Настилката е направена между километъръ 93+230 до 93+360 и между километъръ 93+870 и 94+700, съ обща дължина 960 метра и съ ширина отъ 3 до 3-5 м. съ доставени отъ преди нѣколко години съ пълна повинностъ камъни. Разкъртане на старата настилка и настилането съ трошени камъни е било извършено на 23 ноември миналата година отведнѣжъ по цѣлата дължина при хубаво време и преди пристигането на валиците. Когато тия последните пристигнали, на другия денъ, 24 ноември, почнало да вали силенъ дъждъ, който е продължилъ и на 25 ноември. Помощникъ-началникътъ на колоната въ Търново, техникътъ Стояновъ, предполагайки, че времето ще продължи да е лошо — при опасността да почне да вали снѣгъ и да остане населението безъ каквото и да е пътъ презъ зимата — наредилъ — въррѣки дъжда — настилката да се превали набързо. Вследствие недоброто навсѣкѣде овалване на настилката и пускането по нея на движението, на около 300 м. дължина сѫ се образували коловози, а на други 150 м. пъкъ е потънала цѣлата настилка вследствие утѣгане на размекналото се отъ дъжда долище. Другитъ 500 м. отъ настилката сѫ въ добро състояние — нѣма коловози. Понастоящемъ се доставятъ материали за попълване коловозитъ и хлѣгналитъ части на настилката.

Ако има грѣшка, тя се състои въ това, че съответните технически власти, предъ голѣмата опасност, че ще завали снѣгъ, сѫ поели риска, вмѣсто да изоставятъ едно разкопано шосе презъ зимата, да го направятъ, макаръ и малко несигурно — защото въ дъждъ не може да се работи добре, но да дадатъ все пакъ единъ пътъ. Не е вѣрно, че по цѣлото протежение пътътъ е разбитъ. Разбито е това, което ви казахъ: на 150 м. сѫ образувани коловози и на 300 м. малки хлѣгвания.

Това е отговорътъ ми на питането на г-н Кушев. Това е истината.

Не може да се отрече, г-да народни представители, че тамъ гдето се работи, не може да не се случи да има пропуски. Пропуски има и въ нашия частенъ животъ. Но поради това, че отъ една настилка само 150 м. не излизатъ сполучливо, и то правена при обстоятелствата, които ви казахъ, когато презъ тази година сѫ направени съ тия машини 1.395.000 кв. м. настилка — които обхващатъ въ километри правятъ 440.333 — и изкопи 276.410 куб. метра.

да се казва, че се прахосватъ и изразходватъ суми безсистемно, това значи да сме скарани съ истината.

Ами че шосето, по което вървите, когато отивате за Чамкория, шосето, по което вървите, когато отивате за Банкя, шосето, по което вървите, когато отивате за Дуница, не сѫ ли направени и тѣ съ сѣшитъ машини? Ами шосето, по което се върви, когато се отива отъ Ямболъ за Сливенъ — за което единъ ораторъ следъ г-н Кушевъ спомена тукъ — ами шосето, по което се отива отъ Пловдивъ за Баня и това отъ Пловдивъ за Асеновградъ не бѣха ли вчера трампа, въ които затѣваха всички? Не бѣха ли до вчера трампа, но които човѣкъ не можеше да се движи и не се ли изказваше тогава отъ всички недоволство противъ техническите власти и държавата? Трѣбва ли да ви описвамъ какъ сѫ работени всичкитъ тѣзи 440 км. шосета, за да имате представа за голѣмата работа, свършена съ тѣзи машини, и то добросѣвѣстно, дотолкова доколкото разбира се е възможно за човѣшкитъ рѣце, умъ и организация?

Няма по-добре бѣше по-рано? Та забравихте ли дункитъ по лѣтницата, г-да народни представители? Та забравихте ли липсващитъ кантонери, които днесъ виждате навсѣкѣде на работа? (Ржкоплѣскания отъ дѣсно и центъра. Възречения отъ лѣво)

Председателъ Стойчо Мошановъ: Моля ви, г-да народни представители, да пазите тишина, и най-важното — спокойствие!

(Народниятъ представителъ Иванъ Балканджиевъ спори съ народния представителъ д-ръ Найдентъ Найденовъ)

Г-н Балканджиевъ! Ще млъкнете!

(Народниятъ представителъ Иванъ Балканджиевъ продължава да спори съ народния представителъ д-ръ Найдентъ Найденовъ) Г-н Балканджиевъ! Ако повторите инцидента, ще взема мѣрка спрямо Васъ. Никой не е ставалъ герой чрезъ прекъсване.

Иванъ Балканджиевъ: (Къмъ д-ръ Н. Найденовъ) Ще млъкна!

Председателъ Стойчо Мошановъ: Г-н Балканджиевъ! Правя Ви втора бележка. Ако продължавате, ще Ви отстраня отъ заседанието, както ще отстраня отъ заседанието и всѣки, който нарушава системно реда.

Министъръ мжк. Спасъ Главевъ: Ако, г-да народни представители, за това, което се даде въ последнитъ нѣколко години за нашата пѣтна мрежа отъ мене и отъ оная, която сѫ задължени да я поддържатъ, заслужавамъ упрекъ, приемамъ го. Въррѣки нашия упрекъ, обаче, оная, която има право да оценява моята дейностъ, оная, която е азъ отъ упълномощенитъ по законъ народни представители — народътъ — мисли, че ми е призналъ онова, което трѣбваше да ми признае: моята дейностъ.

Докоснахъ се до другъ единъ въпросъ, който бѣ засегнатъ пакъ отъ г-н Кушевъ. Г-н Кушевъ каза: „Не виждаме да се даватъ 50 милиона лева за воднитъ синдикати“.

Г-да народни представители! Азъ ви дадохъ една смѣтка. Сега съмъ длъженъ да се поясня. Пояснихъ се завчера съ едно прекъсване, макаръ това да не е по моя обичай. Нищо не съмъ говорилъ за службата, която до приемането и къмъ моето министерство е ржководила воднитъ строежи. Не съмъ искалъ никого да уязвя съ цифритъ, които посочихъ. Азъ ви посочихъ само, че въ една година бюджетътъ на отдѣлението за водитъ е билъ 56 милиона лева — вие знаете кой е билъ тогава министъръ на земеделието — за да спадне на 14 милиона лева следната година, когато е билъ министъръ другъ единъ защитникъ на водното отдѣление, който сега е тукъ въ нашата сѣбда и често пати взима думата по този въпросъ. А преди 1934 г., когато г-н Кушевъ е билъ главенъ секретаръ — струва ми се две години — на Министерството на земеделието, отдѣлението за водитъ е имало бюджетъ само 11 милиона лева. Азъ посочихъ и цифритъ за 1937/1938 г., за да се види разликата, и кога е имало повече трижи, макаръ въ 1937/1938 г. отдѣлението за водитъ да не е било при мене. Азъ посочихъ само фактитъ. И ако не туримъ въ моята смѣтка 50 милиона лева за воднитъ синдикати, за които поддържамъ, че вършатъ една добра работа, то е затуй, защото днесъ воднитъ синдикати се управляватъ и администриратъ отъ друго мѣсто и не на мене стои тая грижа. На друго мѣсто ще се предаватъ пари, ако такива трѣбватъ за тѣхъ. Азъ предвидихъ кредитъ за онова, което днесъ е турено като моя задача: направа на диги и корекции на нѣколко рѣки. Не турихъ и за постройка на сѣкритически центри, защото пакъ тамъ трѣбва да бъдатъ председатели. Не турихъ

и за поддржане и за инвентар 15 милиона лева, защото поддржката и всичко друго е пак там — т. е. към Министерството на земеделието.

Нека бъдемъ наясно. Азъ съмъизмъ, че синдикатитѣ сѣ, които счепкватъ водата съ земята. Тамъ е и ролята, тамъ е задачата на Министерството на земеделието. Голѣмнитѣ строежъ — това е строежътъ на далекопроводитѣ, които отнасятъ получената отъ водитѣ енергия на далечни мѣста. Но отъ тамъ нататъкъ, какво ще става въ общинитѣ, на кмѣе ще се разходва електричеството, това е мѣстенъ интересъ. Чл. 5 отъ закона за воднитѣ синдикати нарежда това да бъде вършено отъ синдикатитѣ. Съ друга думи, азъ не бѣхъ задълженъ, нито е мое право да отивамъ да се мѣся въ една област, която вече не принадлежи на мене.

Направи се една малка бележка, че нѣкои чиновници минали тукъ и тамъ. Не искамъ да се впускамъ въ подробности по този въпросъ. Не играе роля това, дали 5 чиновника отъ едно министерство отиватъ въ друго министерство, дали нѣкой чиновникъ отъ отдѣлението за благоустройство минава въ отдѣлението за пътища, или отъ отдѣление пътища отива въ желѣзницитѣ. Това е явление, което всѣки денъ става. Всѣки търси подходящо мѣсто, за да работи, да прави кариера. Всѣки търси служба, която да отговаря на неговитѣ желания, на неговитѣ наклонности, на любовта му къмъ работата. Единъ може да обича да прави желѣзници и, следъ като е правилъ желѣзници, да се откаже и да каже: ще отида да правя пътища; или, следъ като е правилъ пътища, да отиде да работи въ водитѣ и т. н. Това сѣ дребни работи, съ тѣхъ политика не се прави, съ тѣхъ благоустройство не се създава. Съ това завършвамъ въ кратце бележитѣ си по въпроситѣ, които се засегнаха отъ г-нъ Кушевъ.

Вториятъ ораторъ г-нъ Петко Стояновъ засегна принципиални въпроси. Азъ ще трѣбва да признаа, както за него, така и за г-нъ Маджаровъ, че сме спорили, споримъ и ще споримъ — независимо отъ това кой кмѣе ще бъде — по принципиални въпроси. Не сме спорили на лична почва. И азъ адмирирамъ г-нъ Рашко Маджаровъ — макаръ че не бѣхъ тукъ, когато той говори по-миналия нѣтъ — който казва: „Не спирайте строежитѣ, личнитѣ и пътищата трѣбва да бъдатъ завършени“.

Зададе ми се въпросъ: за какво сѣ тия 340 милиона лева? Азъ мисля, че отговорихъ тогава, измѣнено е да повтарямъ сега. Дали правилно сѣ разпредѣлени или не, то е другъ въпросъ, но който можемъ да говоримъ и можемъ да се коригираме всѣкога.

Засегна се отъ г-нъ Петко Стояновъ единъ принципиаленъ въпросъ — параграфитѣ трѣбвало да бъдатъ разчленени. Азъ лично не се противопоставихъ и ще се позволя да припомнимъ думитѣ, съ които завършихъ моето изложение. Азъ казахъ: ако народното представителство мисли, че ония цифри, които съобщихъ, трѣбва да бъдатъ дадени въ таблица, приложени къмъ бюджетитѣ, остава то да речемъ това. Азъ съмътамъ, че съ това се изправя крачка напредъ за по-добро изпълнение на работитѣ. За мене, който трѣбва да предлагамъ бюджета и за ония, които работятъ около мене, остава съ трудъ и воля да насочимъ работитѣ тѣхъ, че да задоволимъ нуждитѣ на страната.

Та, г-да народни представители, ако вие бихте смѣтали, че е възможно — а азъ съмъ дълженъ да ви освѣтя, че това е невъзможно, смѣтамъ го невъзможно; най-после може туй, което азъ съмътамъ за невъзможно, вие да го смѣтате за възможно — да разчленитѣ сумитѣ за шосета, за водостоици, за мостове, за кантони, ами че кой не би билъ благодаренъ, кой министъръ не би билъ доволенъ отъ това? Ами той ще се избави отъ хиляди делегации. Той ще каже на такива делегации: г-да, ето закона, какво искате отъ мене — късно е, свършено е! И съ това главоболитата ще бъдатъ отстранени. Но дали може да стане туй, дали съ това действително ще се отговори на нуждитѣ, азъ се съмнявамъ. Нека нѣкой да ме убеди, азъ не бихъ се противопоставилъ. Не би се противопоставилъ и нѣкой, който желае отъ чисто егоистично гледище даже да спаси своя трудъ и неприятности при блуждащата работа. Какво по-хубаво отъ туй да кажете: 100 милиона лева — две безработни групи тамъ и тамъ, два моста тамъ и тамъ, нѣтъ водостоици тамъ и тамъ, доставки на материали тамъ и тамъ, и следъ туй, понеже е законъ, нѣкой не може да нила! Заповѣдайте, делегации, искайте — но рѣшетъ ми сѣ вързани. Това е положението. Но това не е било никога, г-да народни представители!

Преди да правя бюджета, азъ се ровихъ да видя какво сѣ правила нашитѣ предшественици. Азъ съмъ прочуилъ бюджетитѣ на Министерството на общественитѣ сгради, пътищата и благоустройството отъ 1908, 1910, 1911 г. и насамъ до денъ днешенъ, за да видя какво сѣ писали хо-

рата, какво сѣ правили, какви параграфи и таблици сѣ туряли. И искате ли да ви кажа резултатъ?

Въ бюджета за 1910 г. нѣма никаква таблица. Има бюджети, въ които има таблица — не мога да го отрека, азъ съмъ го казвалъ. Има такива бюджети, ако се не дѣжа въ блоково време. Тѣ сѣ извънредни бюджети, покрити отъ остатъци отъ заемъ — въ тѣхъ е приложена таблица. Споменаватъ се: нѣтътъ Кричимъ—Девинъ, ако се не дѣжа, пакътъ Гроянъ—Кърнаре и нѣкои други. Въ 1911 г. нѣма таблица. Въ 1912 г. има таблица за разпредѣление само на 700,000 л. Въ бюджетитѣ отъ 1919 г. до 1923 г. нѣма таблица. Въ бюджета за 1924/1925 г. сѣ разпредѣлени само нѣкои суми. Въ 1925/1926 г. има пакъ едно разпредѣление.

Моля да бъда извиненъ, ако кажа, че за нѣкоя година нѣма нѣкъде таблица, а въ сѣщностъ има. Въ бързината може да направя грѣшка.

Въ бюджетитѣ за 1926/1927 г., 1929/1930, 1930/1931, 1931/1932 и 1932/1933 нѣма никакви таблици. Въ бюджета за 1933/1934 г. кредитътъ по § 14 за направа на нови пътища е разпредѣленъ по области; казано е за всѣка област какво да се даде, но пакъ нѣма подробна таблица за отдѣлнитѣ обекти. Азъ ще ви прочета нѣкои параграфи отъ минали бюджети, защото тукъ се казва: какъвъ е тоя параграфъ, който обхваща всякоя възчина! Ще ви прочета текста на § 12 отъ бюджета за 1911 г. (Чете) „Поддржане, поправка мостове, шосета и кантонерски домове, доставка и поставяне километрически и хектометрически столбове и измероказатели, за налягане шосетата и доставка гориво и смазоченъ материалъ за валяцитѣ и др.“ — това азъ съмъ го отдѣлилъ вече, има отдѣленъ параграфъ — „за посаджане, отглеждане дръвчета покрай шосетата и трасиране последнитѣ, за волнонаемни работници за поправка на пътищата, мостоветѣ съ принадлежноститѣ имъ, за почистване пътищата отъ снѣгъ, свлачища и пр., както и за бързи поправки на повреди, причинени отъ непреодолими сили. Изучаване, трасиране и направа на нови шосета, мостове, кантонерски домове и принадлежноститѣ къмъ горнитѣ и за направа сондажи, изучаване кариери, както и за отчуждаване имоти, заети отъ шосетата и принадлежноститѣ“ — и насреща е показана сумата.

Ако направите сравнение между текста на този параграфъ въ 1911 г. и сегашния му текстъ, ще намерите, че сега параграфътъ е обектенъ, извадено е отъ него всичко, което може да се извади.

По-нататъкъ, въ бюджета за 1917 г. параграфътъ гласи: „Поддржане мостоветѣ, пътищата“ и пр. — нѣма смисълъ да ви го чета цѣлихъ, сѣтитѣ работи се повтарятъ. Навѣрно нѣкой се ухитрилъ, та на края е казано: „и за направа мостъ на р. Драговищица по пътя между с. Периволъ и Ямборито“. Навѣрно нѣкакъвъ пазарлъкъ е станалъ въ комисията и рекли: този пътъ ще го пишемъ, за да не стане нѣкакъвъ хиталкъ!

Въ 1922/1923 г. текстътъ на параграфа е съкратенъ, казано е общо: (Чете) „Изучаване, трасиране, направа на нови пътища; поправка, преправка и поддржка на готовитѣ пътища, мостоветѣ и всички изкуствени съоружения и принадлежности по тѣхъ“ и пр. И тукъ е казано — навѣрно пакъ е имало нѣкаква заинтересованостъ — „3,000,000 л. за довършване шосето Стара-Загора — Раднево“. Отъ всички работи, само за тая е посочена отдѣлна сума. А общо по параграфа е предвиденъ кредитъ 17,500,000 л.

Въ 1927 г. по този параграфъ се предвиждатъ за направа на нови пътища и други съоружения 40,000,000 л., разпредѣлени въ таблица, но по области.

Следватъ 1928/1929 г., 1932/1933 г. Излишно е да преповтарямъ и намъчвамъ Народното събрание съ цифри и да чета, защото нѣма да се намери нищо ново въ параграфитѣ, които ви предлагамъ, нищо несъобразно съ практиката до денъ днешенъ.

Приключвамъ съ параграфитѣ. Не зная, може би грѣшно съмъ разбралъ г-нъ Петко Стояновъ, като съмъ си отбелязвалъ, че е казалъ: „Не може съ извънреденъ бюджетъ да се строятъ тѣзи работи“. Навѣрно не съмъ го чулъ добре. Не съмъ се справилъ и съ стенограмитѣ. Мисли ли нѣкой, че строежъ на желѣзничитѣ линии може да бъде извършенъ съ редовенъ бюджетъ? Кажете ми, кога е билъ извършенъ такъвъ строежъ съ средства отъ редовния бюджетъ, съ редовни приходи? Може ли строежъ на голѣми диги, или корекция на голѣми рѣки да бъдатъ извършвани съ средства отъ редовния бюджетъ? Такова едно твърдение азъ съмътамъ за несерiously. Редовниятъ бюджетъ покрива разходи, които се повтарятъ. Редовниятъ бюджетъ може да покрие поддржането на съоружения, и тоя ги покрива действително, но съ него да строите това нѣто е бляхъ, нѣто не може нѣкога въ грѣшния святъ и въ България.

Г-нъ Петко Стояновъ говори за временния персоналъ и неговото назначеніе. Азъ заварихъ практиката — не зная дали е съ знание или безъ знание на министра, никога не ме е интересувалъ този въпросъ — безконтролно да се назначаватъ надничари. За да огранича това, въ всички мои бюджети ще намѣрите забележката: „Назначаването на временния технически и административенъ персоналъ въ зависимостъ отъ предприятията ще става по искане на министра по докладъ на министра на финанситѣ и съ постановление на Министерския съветъ“. Азъ смѣтамъ това за моя заслуга и вѣрвамъ, че тия забележки, сложени въ бюджета на Министерството на благоустройството, никога вече нѣма да бъдатъ махнати. Министерътъ не може своеволно да назначава и да държи персоналъ, докогато ще. Даже азъ самоволно турихъ ограничението „за не повече отъ 9 месеца“, защото свърши ли се строителниятъ сезонъ, всички трѣбва да си отидатъ. Ето това е положението, г-нъ Петко Стояновъ! И тази година до денъ днешенъ не е назначенъ нито единъ надничаръ отъ кредита за надничари. Сега сж представени съ списъкъ въ Министерството на финанситѣ и то ще преценява. Забележката гласи: „Да се опредѣли за всѣко лице каква работа ще върши и къде ще я върши“, за да не може да се назначаватъ надничари ужъ за нѣкаква работа а да се разхождатъ, да получаватъ надници и заплати, безъ да работятъ. Съ това се дава възможностъ да се контролиратъ работитѣ и отъ бюджетоконтролното отдѣление и отъ всички.

Минавамъ въ отговоръ на другъ единъ ораторъ, който засегна работитѣ малко по-дълбоко — г-нъ Хаджи Василевъ, който въ началото на своята речъ направи нѣколко бележки.

Обаждагъ се: Не е Хаджи Василевъ.

Председателъ Стойчо Мошановъ: Христо Василевъ.

Министъръ инж. Спасъ Ганевъ: Извинявамъ се за грѣшката.

Михаилъ Михайловъ: Той стана хаджия!

Иванъ Петровъ: Ще иде на хаджилѣкъ съ вършачки! (Оживление)

Председателъ Стойчо Мошановъ: (Звъни) Моля, г-да!

Министъръ инж. Спасъ Ганевъ: Той направи нѣкои бележки. Човѣкъ е въ състояние въ нѣкои случаи да не разбере истинското положение или да го изпусне изъ предвидъ, когато говори. Азъ не го упрѣквамъ, но искамъ да го коригирамъ. Той каза, че Министерството на благоустройството искало сега кредити, когато народното представителство му било гласувало кредитъ отъ странство.

Той има грѣшка. Кредитъ отъ странство нѣма. Дадено е право да се доставятъ машини, инвентаръ. Днесъ трѣбватъ пари за строежъ и за доставки отъ вътрешния пазаръ, но кредитъ въ България никой не дава. И даже ние не можемъ и не бива да доставимъ инвентаръ. „Но тогава, когато нѣмаше пари за новия строежъ“, каза г-нъ Василевъ, „министърътъ на благоустройството заяви, че отъ сключения стоковъ договоръ за 600.000.000 л. той е изпозувалъ само 6.000.000 л.“ — Това е сжщо грѣшно разбиране. Никога подобно нѣщо не съмъ казвалъ. Гласуваниятъ кредитъ отъ Народното събрание не е 600.000.000 л., а е 400.000.000 л. за материали на желѣзницитѣ и 150.000.000 л. за инвентаръ и материали за пътищата, доставени на кредитъ — или всичко 550.000.000 л.

Азъ казахъ нѣщо подобно, г-нъ Христо Василевъ. Когато защитавахъ законопроекта за кредита отъ 550.000.000 л., азъ казахъ: имамъ разрешение съ една наредба-законъ да поема ангажиментъ за 600.000.000 л. за направа на пътища въ страната, ако биха се намѣрили предприемачи, които да дадатъ паритѣ, да плащатъ на работници и за материали и следъ това да чакатъ 10 или 5 години, за да имъ плати държавата. За жалостъ, такива богати хора нѣма у насъ. И тия, които се явяватъ, естествено, сж принудени да търсятъ кредитъ отъ банцитѣ. Но поради високитѣ лихви, които имъ се искатъ, тѣ се явяватъ съ неизносими условия за държавата. И вмѣсто да чакаме хората да търсятъ паритѣ, още следъ първитѣ опити и въ първия случай, когато се явиха изгодни условия, използвахме 5-6 милиона лева за предприятия. Отъ тамъ нататкъ трѣгнахме по другия пътъ: вмѣсто да заставаме частното лице да търси кредитъ, нека го търси държавата; тя е по-мощна, може би ще намѣри кредитъ при по-добри условия, и ако го намѣри, ще строи, ако не го намѣри, нѣма да строи. Много ясно!

Не е ли тая причината, г-нъ Христо Василевъ? Не е ли ясна, защо г-нъ министърътъ на войната иска 170.000.000 л.

отъ Б. з. к. банка? Искане ги за смѣтка на кредита, който му дадохме за доставки отъ странство. Но понеже той иска да направи доставки отъ нашата индустрия, а нашата индустрия, както и нашитѣ занаяти, не сж въ състояние да кредитиратъ държавата за 5-6 и повече години, доставчицитѣ казватъ: „Намѣрете нейде кредитъ, намѣрете пари да ни се плати, а вие се разправайте съ този, който ще ви даде пари“.

Ето тази е причината, за да прибѣгваме къмъ заеми. Азъ обяснявамъ, г-нъ Василевъ. Сгрѣшили сте.

Христо Василевъ: Едно допълнение: азъ говоря за 71.000.000 л.

Председателъ Стойчо Мошановъ: (Звъни)

Министъръ инж. Спасъ Ганевъ: Недейте ме кара да чета стенограмата. Не Ви го турямъ въ упрѣкъ. Защо се сърдите?

Г-да народни представители! Най-дълго време отдѣлн ораторътъ за английското предложение и едва ли не мислѣше, че стовари една голѣма скала върху главата на министъръ Ганевъ. Азъ заявявамъ, г-да — ще чуете после конкретно за английското предложение; да не го наричамъ английско, то е на една фирма отъ Англия съ представителство въ България — че тогава, когато бихме могли да намѣримъ пари у насъ, даже при по-голѣма лихва, азъ всѣкога бихъ предпочелъ да вземемъ тѣхъ за работа, отколкото да се обвържемъ съ договори съ други страни. (Ржкоплѣскания отъ дѣсно и центъра) Но не е само това предложение, г-да народни представители! Имаме и други. Имаме и отъ Виена. Не бихъ ви цитиралъ, за да не ви отнемамъ времето. Който желае, може да дойде въ министерството да ги намѣри. Тия предложения се повтарятъ. Тѣ сж правени когато бѣше министъръ г-нъ Никола Захариевъ, после при министъръ Йотовъ и при моето министерствуване. Не спираха до преди шестъ месеци. Дали нѣкой нѣкакъ си насила иска да ни направи благодеяние или пъкъ намира, че може да пласира пари у насъ при тежки и тежки условия?

Действително, въ началото при министъръ Никола Захариевъ се назначава комисия съ постановление на Министерския съветъ най-после, за да се зачете, да се проучи предложението. Докато да почне да работи тази комисия, става министерската промѣна, идва г-нъ Йотовъ. Даже той самъ присѣствуваше въ заседанията на комисията. Комисията бѣше голѣма. Тамъ участвуваха и директорътъ на Храпоизноса, участвуваха и шефѣтъ на търговското отдѣление при Министерството на търговията, участвуваха и представители на Министерството на финанситѣ и на Народната банка, участвуваха и азъ като главенъ директоръ на благоустройството тогава, участвуваха и други нѣкои вещи лица. Важното е, че тия институти, които сж заинтересувани, бѣха представени тамъ. Комисията взе отрицателно становище. Отрицателно е становището и на Министерския съветъ. И при мене се разглежда въпросътъ, и азъ докладвахъ въ Министерския съветъ. Каза се: не е износно. И освенъ това тогава мисля, предстоеха парламентарнитѣ избори. Каза се: освенъ че не е износно предложението, но и никой не би се съгласилъ да обвързва държавата съ външни плащания. Каза се: нека дойде Камарата. Още повече, касаеше се за създаването на едно голѣмо дружество. Г-нъ Христо Василевъ всѣкога може да има на разположение преписката, сжщо и всѣки, който се интересува. Нѣма тайни въ Министерството на благоустройството, както се казва. Не е имало и тайни особено за такива работи.

Какво е предложението, г-да народни представители? Азъ ви цения времето и нѣма да ви чета дългитѣ протоколи. Ще ви процитирамъ само единъ отъ пунктѣтъ на протокола на комисията: (Чете) „Лихвата на капиталитѣ, които фирмата ще внесе въ България, ще бѣде 5 — 5.5% годишно; режийнитѣ разходи — 12.5% и чистата печалба 15% върху стойността на предприятието.“

Питамъ: кой, при 33%, ще се съгласи да се обвърже, та ако ще и цѣлото земедѣлско производство да се изнесе? Кой би ималъ куража да направи това?

Асенъ Голевъ: Махнете цензурата! (Показва единъ вестникъ. Гласове „Браво!“ и ржкоплѣскания отъ дѣво).

Председателъ Стойчо Мошановъ: (Звъни) Моля, г-нъ Голевъ. Седнете си на мѣстото или ще ви отстраня отъ заседанието.

Димитъръ Търкалановъ: Така е. И това е позоръ!

Асенъ Голевъ: (Казва нѣщо)

Председател Стойчо Мошанов: Г-нъ Голев! За да не внасяте смутъ, при повторение ще Ви отстраня от заседанието.

Димитър Гичев: Какво повторение? Двама министри, министър-председателът и Йотовъ излъгаха Парламента, че ще премахнат цензурата. Не знаете какво говорите!

Димитър Търкаланов: Ние стоимъ между четири стени. Народътъ не знае какво става въ Парламента.

Председател Стойчо Мошанов: (Звъни) Моля, г-да, предупреждавамъ, че ще вдигна заседанието. (Възражения) Г-да народни представители! Да се разберемъ. Народните представители иматъ и права и задължения. Правата сж: да критикуватъ, да атакуватъ, да гласуватъ . . .

Димитър Търкаланов: И всичко да става между четири стени!

Председател Стойчо Мошанов: Чакайте да свърша азъ по-напредъ. По въпроса, по който се създаде този инцидентъ отъ г-нъ Голевъ, има депозирани две питання.

Никола Търкаланов: Вестникъ „Днесъ“ пише противъ Парламента.

Председател Стойчо Мошанов: Моля, г-нъ Търкалановъ, Вие оскърбявате мене въ този моментъ.

Димитър Търкаланов: Тръбва да се обяснимъ.

Председател Стойчо Мошанов: Г-да народни представители! Ако въ този Парламентъ и председателътъ нѣма право да говори, безъ да бѣде прекъсванъ, вие сами ще си съставите убеждение, какви могатъ да бѣдатъ послѣдствията.

Нѣкой отъ лѣво: А-а-а!

Димитър Кушевъ: Съ туй нѣма кого да плашите.

Председател Стойчо Мошанов: Моля, г-нъ Кушевъ. Вие прекъсвате безъ да дочакате края на фразата. Какви ще бѣдатъ послѣдствията за мене? Когато единъ председател не може да говори въ Парламента, безъ да бѣде прекъсванъ, той нѣма защо да стои на това мѣсто. За какво сте ме поставили на това мѣсто?

Григоръ Василевъ: Цензурата — това е злодеяние, това е престѣпление. А Вие, г-нъ Кюсеивановъ, . . .

Председател Стойчо Мошанов: Предупреждавамъ за последенъ пътъ, като ви обяснявамъ същевременно, че по тия въпроси, по които се създаде сега инцидентъ, въ Народното събрание сж депозирани питання до председателството.

Нѣкой отъ лѣво: Отговорете!

Председател Стойчо Мошанов: А председателството, знаете, че не бави отговора повече отъ 24 часа. И когато нѣкой създава инциденти по въпроси, по които има подадени запитвания, той само вреди на нашия добъръ редъ. Ето това е, което искаме да ви кажа и да направя апелъ. Съжалявамъ, че действително хора, които най-вече трѣбва да помагатъ, ми прѣчатъ да изпълня както трѣбва своя дългъ.

Петко Стояновъ: Никой не Ви прѣчи, но трѣбва да се знае, че и ние имаме права. А правото ни е да говоримъ истината и всичката истина.

Председател Стойчо Мошанов: Въ правилника е предвиденъ единъ редъ за разглеждане на всички въпроси.

Димитър Търкалановъ: И народътъ да знае.

Петко Стояновъ: А цензурата, каквато е тази на г-нъ Кюсеивановъ, . . .

Председател Стойчо Мошановъ: Когато дойде редътъ да се отговори на запитването . . .

Петко Стояновъ: Нѣма нужда отъ запитвания и питання.

Председател Стойчо Мошановъ: Народниятъ представители нѣматъ друго срдство, освенъ питання, запитвания и гласуване по законопроекти. Това е.

Димитър Гичевъ: Но министритъ не отговарятъ, мълчатъ.

Председател Стойчо Мошановъ: Моля, г-да, тишина!

Министъръ инж. Спасъ Ганевъ: Ето заключението на комисията: (Чете) „Постройката на пѣтищата ще стане въ размѣръ на 800.000.000 л., отъ които 660.000.000 л. поставени на разположение отъ фирмата въ лири стерлинги и 240.000.000 л. отъ фонда „Пѣтища“ — още първата година. Разноски за държавата: фирмата претендира да ѝ се заплати лихва на капиталитъ 5—5.5% годишно; общи (режийни) разноски 12.5% върху стойността на предприятието; печалба 15% върху стойността на предприятието. Или общо разноските по постройка на пѣтища въ България отъ фирмата „Стюартъ“ възлизатъ на 33%. По отношение извършването на строежитъ по пѣтищата, фирмата е съгласна да извърши сжититъ въз основа на действащитъ въ България закони“.

Ще трѣбва да цитирамъ и още нѣщо: (Чете) „Стокитъ ще се закупуватъ отъ агенти на фирмата, като българската държава ще трѣбва да авансира. Закупенитъ стоки ще се изпращатъ и продаватъ въ Англия за смѣтка и на риска на българската държава“.

Христо Василевъ: Видѣхте ли: „за смѣтка и на риска на българската държава“!

Иванъ Петровъ: (Казва нѣщо)

Председател Стойчо Мошановъ: Азъ ще правя бетежки, г-нъ Петровъ!

Христо Василевъ: Това не е върно, г-нъ министре!

Министъръ инж. Спасъ Ганевъ: Азъ Ви чета протоколъ на комисията, г-нъ Василевъ, не чета мое мнение. Въ не участвуватъ বেশи лица, представители на Българската народна банка, на Финансовото министерство, на Дирекцията на държавнитъ дългове и т. н.

Христо Василевъ: Офертата е ясна.

Министъръ инж. Спасъ Ганевъ: Недейте става защитникъ на една фирма, агентитъ и телефончетата на която ме заобикаляха ежедневно въ продължение на три години. (Ржкоплѣскания отъ дѣсно и центъра)

Иванъ Петровъ: (Къмъ Х. Василевъ) Не Ви интересува въ телефончетата.

Председател Стойчо Мошановъ: Моля, г-нъ Петровъ.

Министъръ инж. Спасъ Ганевъ: Ето заключението на комисията: (Чете) „Комисията намира, че по-нататъшнитъ преговори съ фирмата „Стюартъ“ на тази база не могатъ да се водятъ, защото при предлаганитъ условия е неизгодно за държавата да получи чуждъ кредитъ при наличността на толкова голѣми рискове за сжщата и препорѣчва за сжщата целъ да се потърсятъ срдства на вътрешния пазаръ. Подобни предложения сж постѣпили и отъ други чуждестранни фирми: американската фирма „Двъ констрѣкционъ кѣмпани Регина“, Канада; унгарската фирма „Полатинусъ“, австро-унгарско строително дружество „Приемникъ Ернстъ Шайнхардъ и др.“

Да кажемъ, че комисията грѣши, че сж подвели и комисията и тя е подвела менъ. Но да ви прочета какво казва английското списание „Пѣтища и строежъ на пѣтища“ за сжщото предложение. На стр. 261 въ книжката отъ м. августъ 1935 г. се казва: (Чете)

„Въ по-предни издания съобщихме за предложението направено отъ една английска фирма до българското правителство за разширение на пѣтната мрежа въ страната. Предложението съдържае постройката на 4.000 км. пѣтища, която да започне този сезонъ и да бѣде завършена въ 1940 г.“

Необходимитъ срдства щѣха да възлѣзатъ на около 4.000.000 английски лири и плащането трѣбваше да става чрезъ изнасяне на български земеделски продукти. Научаваме се, че специална комисия, назначена отъ българското правителство да проучи предложението подъ председателството на министра на общественитъ сгради, пѣтищата и благоустройството г-нъ Йотовъ, е докладвала, че предложението увеличаване на пѣтната система въ България е най-желателно и несъмнено би допринесло за процѣтяването на страната. Членоветъ по-нататъкъ сж на мнение, че условията и ценитъ на английската фирма сж умѣрени и че

лихва от 5.75% върху стойността на вложения кредит върху постройката на птищата е резонна при сегашните условия.

Единственото препятствие да се приеме бѣше несигурността за продажбата на българските земеделски продукти, съ които въ края на краищата щѣше да се изплаща направата на птищата. Английският пазаръ въ настоящия моментъ не може да гарантира вноса и продажбата на главните български земеделски продукти: жито, птици и др.

Това е мнението на английското списание.

Димитър Кушевъ: На нѣкой заинтересуванъ.

Министъръ инж. Спасъ Ганевъ: Нѣмамъ намѣрение да споря, г-да! Азъ съобщавамъ факти.

По-нататѣкъ г-нъ Христо Василевъ спомена за нѣкакъвъ си кантонъ и за пмѣта Сливенъ—Елена. Азъ ще пристѣпя направо къмъ въпроса. Но за да не се каже, че не отговарямъ направо на въпроса, ще прочета това, което е казалъ г-нъ Христо Василевъ. А неговото заключение бѣше: не е прието предложението — трѣбва да има користъ. Извинявамъ се, че злоупотребявамъ може би съ времето ви, но най-сетне има обвинение срещу мене. (Чете)

„Винаги се приказва за тъмното и лошо минало. Приказва се за голѣмитъ гешфти, които съ ставали нѣкога. Азъ съмъ отъ тѣзи, които винаги съмъ бичувалъ корупцията“ — не азъ, а г-нъ Христо Василевъ; да не съберка нѣкой да мисли, че азъ го казвамъ.

Асенъ Голевъ: Бичува корупцията...

Председателъ Стойчо Мошановъ: Г-нъ Голевъ! Моля Ви да напустнете заседанието. Уважете председателството и напустнете заседанието.

(А. Голевъ излиза)

Азъ благодаря на г-нъ Голевъ, че самъ напусти.

Димитър Гичевъ: Видѣхте ли какво възпитание!

Председателъ Стойчо Мошановъ: И спрямо всички ще постѣпя така. Предупреждавамъ ви. Ако пъкъ не мога да наложя редъ, ще напусна заседанието. Нѣма другъ начинъ. Този е единствениятъ начинъ.

Димитър Търкалановъ: Васъ нѣкой не Ви оскърбява.

Председателъ Стойчо Мошановъ: Когато не се пази редъ, оскърбява се председателството.

Министъръ инж. Спасъ Ганевъ: (Продължава да чете) „Тогава когато липсва Народно събрание, тогава когато липсва контрола на българския народъ, могатъ да ставатъ много работи. Но тогава когато ние, представителѣ на българския народъ, контролираме действията на изпълнителната властъ, тя нѣма да изпълни въ никой случай ангажмента съ единъ милионния кредитъ“. Чета го тѣй, както е въ стенограмата. „Той можеше да бѣде използванъ при липсата само на общественъ контролъ. Но когато обществениятъ контролъ е на мѣстото си и когато ние изпълняваме своя общественъ дългъ, не трѣбва да правимъ смѣтка кога ще оскърбимъ и на кога ще нанесемъ горчивина. Тукъ е мѣстото, където ние свещенодействуваме и изпълняваме клетвата си къмъ българския народъ и трѣбва да посочимъ корупцията такава, каквато се насажда.

Ето единъ случай“. — Чета го буквално, за да го чуятъ и г-да народните представители за втори пътъ, да го чуе и цѣлата публика — „Шосейниятъ пътъ Сливенъ—Стара-ръка—Елена — предприятие за направата му по протежение на 40 км. Девизътъ на предприятието е билъ 10.000.000 л. Възлага се съ 9% надъ девиза“ — запомнете, г-нъ Христо Василевъ, „надъ девиза“ — „на Николай Поповъ, който е съдружникъ на брата на министъръ Ганевъ, инженеръ Райчо Ганевъ“. Не е инженеръ, а архитектъ. — „Въ търга за това предприятие е участвувалъ и инж. Кънчо Атанасовъ и е далъ оферта съ 875.000 л. по-долу“ — „по-долу“, запомнете и това — „отъ офертата на г-нъ Поповъ. Четири пъти тържната комисия решава предприятието да се даде на Атанасовъ, а не на съдружника на Райчо Ганевъ. По силата на протокола на тържната комисия, два пъти инж. Атанасовъ сключва договоръ съ държавата за изпънение на предприятието. Четири пъти, обаче, министъръ Ганевъ отказва да одобри протоколитъ на тържната комисия и внася въ Министерския съветъ решения за отдаване на предприятието на съдружника на брата си“.

Заклучението отъ цитираното е, че предприятието е дадено съ 9% надъ девиза; че Кънчо Атанасовъ е далъ 875.000 л. по-долу. Това съ двата факта за корупция.

Да видимъ действителното положение. Азъ не познавамъ предприемачитъ, г-да — това мога да ви декларирамъ. Можете да намѣрите петъ предприемачи, които ме знаятъ — виждали съ ме, когато съмъ посещавалъ предприятията имъ — но азъ не ги познавамъ по лицѣ, по видъ.

„Направа съоръжения по предприятието Сливенъ — Стара-ръка—Котель. Девизъ 10.000.000 л.“ Запомнете, колко време се влачи цѣлото предприятие, а цената е ниска. Редовниятъ търгъ е станалъ на 14 юлий 1937 г. Явили съ се двама конкуренти. Най-износната оферта — 7% надъ девиза, при плащане въ пари, и 29% при плащане 50% въ пари и 50% въ бонове, т. е. 50% плащане по 600 милионния кредитъ, азъ отказахъ да утвърдя. Това е моята резолюция. Не мога да утвърдя такива скѣпи търгове. Иска се разрешение отъ Министерския съветъ да се продължи по-нататѣкъ спазаряването въ комисията по чл. 120а. Въ нея знаете кои участвуватъ: касационенъ съдия, съветникъ отъ Върховната смѣтна палата, представителъ на Народната банка, началникътъ на бюджетоконтролното отделение и неци лица. Спазаряването на комисията по чл. 120а е обявено съ обявление № 7658, публикувано въ „Държавенъ вестникъ“, брой 133 отъ 24 юлий 1937 г. Значи, на 14 юлий се произвежда първиятъ търгъ; докато се резолира и пр. минава време и се обявява новъ търгъ на 24 юлий. Спазаряването става на 30 юлий и на 1 и 2 августъ. Комисията продължава съ месеци преговоритъ. Нищо тайно, всичко е публикувано въ „Държавенъ вестникъ“. Конкуренти въ началото съ Лило Райновъ, Бойчо Андрейчинъ, Никола Антоновъ и Никола Йовчевъ. Комисията, следъ дълги преговори, на 3 юлий е възложила предприятието съ 6% надъ девиза, при плащане само въ пари, върху Никола Йовчевъ. Изготвя се проектодоговоръ — таквъ е канцеларскиятъ редъ — идва при министъра, за да го внесе въ Министерския съветъ. Търгътъ не е утвърденъ по искане на министъра и затова защото постѣпва едно заявление отъ инж. Лило Райновъ, че намалява съ 2% — съгласенъ е да извърши предприятието съ 4% надъ девиза, вмѣсто съ 6%. Формалноститъ насъ не можеха да ни спиратъ, казахъ: обратно въ комисията; щомъ има по-евтино предложение, ще се продължатъ преговоритъ. Спазаряването въ комисията по чл. 120а е продължило до 9 юлий 1937 г. Спазаряването, обаче, се е прекратило, поради това, че една частъ отъ конкурентитъ смъ били арестувани. Тукъ вече министерството има своя прѣстъ, защото конкурентитъ започнаха да се обвиняватъ. Даже въ в. „Утро“ единъ конкурентъ обвиняваше другъ, че не спазилъ задълженията си къмъ него и т. н. Следъ това имаше дълго, выкаха се тия лица, които смъ участвували въ комисията, и следъ тѣ осмѣди единъ отъ конкурентитъ — не бива да му споменавамъ името сега — на 3 години строгъ тъмниченъ затворъ — това е въ първата инстанция, сега той е апелиралъ — за непазване закона за б. о. п. Но дълото не е свършено — този въпросъ насъ не ни интересува сега. Следъ това наново се дава обявление отъ 17 юлий 1937 г. въ „Държавенъ вестникъ“, бр. 154 отъ 20 юлий 1937 г., за продължаване спазаряването до 31 юлий 1937 г. Като конкуренти се явяватъ Лило Райновъ, Никола Поповъ, Събирателно дружество Топевъ, инж. Кънчо Атанасовъ. Предприятието се възлага на Кънчо Атанасовъ съ 5 1/2% подъ девиза при плащане въ пари. Значи, почваме съ 7% надъ девиза, а сега сме 5 1/2% подъ девиза. Вашитъ 9% надъ девиза отидоха по дяволитъ! Извинете, г-да, когато трѣбва да установи истината, азъ ще бѣжа по-подробенъ. Азъ не бихъ желалъ никой отъ васъ да бѣде въ положението на тѣзи комисии, които се разиграватъ отъ хората, които спазаряватъ. Следъ приключаване на спазаряването Никола Поповъ подава заявление, иска да се възложи върху него търга съ намаление 6% подъ девиза — ново намаление. Съ резолюция на министъра протоколътъ се връща обратно на комисията да продължи спазаряването. Комисията казва, че е сжсала вече спазаряването и тя не ще се занимава повече съ този въпросъ. Г-нъ министърътъ е резолиралъ тоя протоколъ на комисията на 3 августъ 1937 г. така: „Обратно въ комисията за намаление“. Съ протоколъ отъ 3 августъ 1937 г. комисията по чл. 120а е решила да остане въ сила протоколътъ отъ 31 юлий 1937 г., като предприятието се възложи на Кънчо Атанасовъ съ 5 1/2% подъ девиза. Комисията се ниати. Да не мислите, че така лесно върви работата? Понеже въ комисията по чл. 120а постѣпва направо заявление отъ инж. Кънчо Атанасовъ, съ което намалява на 7% подъ девиза, комисията продължава спазаряването на 13 августъ — помнете, отъ къде сме почнали и къде стигаме. На това спазаряване се явяватъ и Кънчо Атанасовъ, и Никола Поповъ. И двамата намаляватъ на 7.25% подъ девиза. Комисията е възложила предприятието на Кънчо Атанасовъ съ 7.25% подъ девиза. Направенъ е билъ проектодоговоръ за Кънчо Атанасовъ съ 7.25% подъ девиза. Обаче постѣпва заявление отъ Никола Поповъ, съ

което намалява на 7.5% под дeвиза. Върху доклада на главния директор-министърът слага резолюция: „Кошкунентът да продължи малонадаването“. Връща се преписката наново въ комисията. Спазариването продължава на 28 юлий 1937 г., при което Никола Поповъ предлага 9% под дeвиза, а Кънчо Атанасовъ остава на 8.75% под дeвиза. Ето вашите 875.000 л., г-нъ Христо Василев! Може би от тук идват тия 875.000 л.; сигурно се е забъркал този, който Ви е съобщил тия цифри. (Ржкоплъскания от дъсно и центъра) Комисията, обаче, решава да се възложи предприемането на Кънчо Атанасовъ съ 8.75% под дeвиза, въистото на Никола Поповъ. От там нататък идва действието на министъра, и той отговаря за това си действие. Питамъ комисията: защо? — Защото този инженеръ е по-добър, за оня нѣмаме толкова добри сведения. — Азъ заставамъ на становището: когато е за една машина можемъ да приказваме кое е по-изгодно — по-скъпото или по-евтиното — но когато е за строително предприятие, когато се дава залогъ и когато се гарантира изпълнението по предприятието, и когато нѣма официален документъ, който да опороча единъ предприемачъ — а той е съ пълни права на предприемачъ — не може комисията своеволно да дава предпочитание. Тръгнемъ ли по този път, отиваме по наклонена плоскост. Утре нѣколко души комисари — безъ да се съизяваме въ почтеността на тия хора — могатъ да ни предложатъ: тая оферта е по-скъпа, но ще възложимъ предприятието на този предприемачъ. Азъ се противоставамъ и казвамъ: нѣма да допусна precedentъ, да възлагаме предприятия на по-скъпи оферти при наличността на по-евтини, при предприемачи съ еднакви права. Офертата на Никола Поповъ е по-евтина и ходатайствувамъ да се утвърди търгътъ върху него съ 9% под дeвиза, а не съ 9% надъ дeвиза, както Вие искате да заблудите Народното събрание, г-нъ Василевъ.

Михаилъ Михайловъ: Така ли е, г-нъ Василевъ! (Иванъ Петровъ казва нѣщо по адресъ на Христо Василевъ. Христо Василевъ, Георги п. Стефановъ, Иванъ Балканджиевъ, д-ръ Никола Найденовъ, Боянъ Абаджиевъ, Георги Шишковъ и други народни представители, станали прави въ дъното на залата, се спръчкватъ)

Председателъ Стойчо Мотановъ: (Силно звъни) Г-нъ Петровъ! Предупреждавамъ Ви, че при второ подобно действие отъ Ваша страна, ще взема мѣрки спрямо Васъ. Моля, г-да, седнете си на мѣстата!

Г-нъ Василевъ! Предупреждавамъ Ви, че при второ такъв инцидентъ ще постъпя съгласно правилника.

Г-да народни представители! Вие мислите, че сте на затворено мѣсто. Недейте забравя, че ни гледа цѣлъ народъ! Всички седнете на мѣстата си. (Глътка) Ще останете ли председатели да си извърши работата или искате да дамъ отидъхъ, за да се успокоите малко?

Азъ правя най-напредъ строга бележка на г-нъ Иванъ Петровъ, който предизвика този инцидентъ! Следъ това моля всички г-да народни представители да пазятъ тишина.

Г-нъ министре! По този въпросъ г-нъ Христо Василевъ е поискалъ думата за лично обяснение. Азъ Ви моля да кажете, кога ще Ви бъде по-удобно да му дамъ думата — сега или следъ речта Ви.

Обаждайтъ се: Сега.

Председателъ Стойчо Мотановъ: Моля, моля, това ще реши председателството въ споразумение съ г-нъ министъра.

Министъръ инж. Спасъ Ганевъ: Когато свърша.

Председателъ Стойчо Мотановъ: Добре. — Имайте доверие въ председателството, че ще запази реда.

Министъръ инж. Спасъ Ганевъ: Азъ заключавамъ. Не е чудно, г-нъ Христо Василевъ, да съ Ви заблудили. Не хвърлямъ обиди, защото не допускамъ, че Вие сте измислили тѣзи данни. Заблудилъ Ви е този, който Ви ги е далъ. Вие твърдите, че търгътъ е възложенъ съ 875 хиляди лева по-скъпо, че е възложенъ съ 9% надъ дeвиза, тогава когато азъ Ви казвамъ, че търгътъ е възложенъ съ 9% подъ дeвиза; възложенъ е на най-ниската оферта, следъ като съ изчерпани всички възможности за понататъшно намаляване. Това е истината. Ако е престъпление, че възлагамъ търга на най-ниската оферта, осъдете ме, но азъ мисля, че Вие бихте имали право да ме осъдите, ако бихъ възложилъ предприятието на по-скъпата оферта и ако бихъ си позволилъ своеволно да отнема правата на българските граждани, които се явяватъ като предприемачи.

По-нататъкъ се спомена едно име. Това не е отъ голѣми интереси. Каза се, че единъ специалистъ, чиновникъ отъ Бургаското инженерство, г-нъ Брънковъ — за пръвъ пътъ чувамъ това име — който ималъ връзки съ архитектъ Райчо Ганевъ — дали има връзки, дали нѣма, това не мога да твърдя — билъ назначенъ на служба въ неговото предприятие. Положението е съвсемъ друго, г-да народни представители. Въ Бургаското областно инженерство служилъ този техникъ и напусналъ. Но това става всѣки денъ. Тръбва да признаемъ — вие сте го признали това много пъти — че чиновникътъ у насъ не е добре платенъ и окоето му е винаги навянъ, дали нѣма да памѣри нѣкъде работа съ по-добра заплата. Този човѣкъ е билъ много способенъ техникъ, който е служилъ съ 2.500 л. И негова си е смѣтката, дали може да служи или не може да служи. Мене много техници ме напуснаха, това си е тѣхна работа, нищо користо нѣма въ това. Действително и този техникъ напуска службата и постъпва на работа при предприемача, като неговъ органъ. Каква користъ, какво престъпление има тукъ? Ето атестацията за този г-нъ Брънковъ, издадена официално: „Безкористенъ, честенъ, трудолюбивъ, добросъвестенъ, изпълнителенъ“ и т. н. Но той търси по-добре платена работа. Азъ може да съмъ недоволенъ, че нѣкои чиновници ме напускатъ, но азъ не мога да ги спра. Тѣ иматъ това право да избиратъ и да работятъ, където си щатъ. И тукъ нищо нѣма.

По-нататъкъ. Г-нъ Василевъ изнесе другъ случай — цитирамъ стенограмата. Касасъ се за шосето Сливенъ—Твърдица — едно предприятие за 7 милиона лева. Следъ отдаването това предприятие на съдружника на архитектъ Райчо Ганевъ, става следното — за да видите колко голѣма е била фаворизацията! Въ цената на предприятието е било предвидено и постройката на кантонъ за смѣтка на предприятието. Следъ възлагането на търга на подставеното лице на Райчо Ганевъ, постройката на кантона се отмѣня и строежътъ на кантона се отдава по доброволно съгласие съ отдѣлна цена. Даже и да бѣше така, г-да, администрацията има право да намери известни работи, за да ги запази за по-късно. Може да се случи да нѣма пари, може да се случи друго нѣщо. Но тукъ нѣма такова нѣщо. Въобщо въ това предприятие нѣма нито поменъ отъ кантонъ. Помолете, г-нъ Василевъ, Вашия информаторъ да бъде по-внимателенъ, когато Ви дава сведения. Ето къде има кантонъ. Навѣрно Вие, понеже сте отъ този край, сте чули, че има кантонъ по шосето Бургасъ—Варна. А какъ стон случалъ тамъ, сега ще Ви кажа. Запомнете добре, пакъ повтарямъ, че никакъвъ кантонъ не е билъ предвиденъ по тѣзи тържни книжа. Направата на кантонъ е била предвидена по шосето Бургасъ—Варна. Но сме били много нещастни: попаднахме на предприемачъ, който не си завърши работата и остави този пътъ скъсанъ. Същото предприятие е ликвидирано по вина на предприемача съ санкции за последния. Съгласно утвърдения протоколъ, конфискува се съответната частъ отъ залога, лишавъ се предприемачътъ отъ право за участие въ търгове въ продължение на 6 месеца за недовършване кантона, като последниятъ ще се довърши отъ министерството за смѣтка на предприемача, което пакъ е една санкция, съгласно закона за б. о. п. Ето къде е въпросътъ, г-нъ Христо Василевъ. Тамъ азъ съмъ приложилъ закона. Предприятието е отнето и, за да наложатъ още по-строга санкция на предприемача, казвамъ: азъ ще работя за Ваша смѣтка; излизе ли по-скъпо, Вие ще плащате разликата; излизе ли по-евтино, тя е наша — това е законътъ. Ясни ли Ви съ сега страшните факти на корупция, които Вие, иначе твърде добъръ човѣкъ, бѣхте заблуденъ да съобщавате на Народното събрание?

Дойчинъ Цъклевъ: Къде работи Вашиятъ братъ?

Председателъ Стойчо Мотановъ: Моля Ви, г-нъ Цъклевъ, не се обаждайте.

Министъръ инж. Спасъ Ганевъ: Азъ не зная къде работи моятъ братъ. Моятъ братъ е предприемачъ отъ 30 години. Не може моето качество на министъръ да спре моя братъ да не се явява на предприятия. Ако се е явилъ нѣкъде, то е негова работа, ще губи или ще печели. Като се е явилъ и е вземалъ нѣкъде предприятие, има ли користъ? Ами Вие, г-нъ Христо Василевъ, спрѣхте ли Вашата керемидарница, спрѣхте ли Вашата тухларница, спрѣхте ли Вашата вършачка за това, че сте депутатъ? Откажете ли она денъ да гласувате освобождаването отъ мито и такси петрола, който ще раздавате утре Вие на населението? Вложихте ли користъ въ това Ваше действие? (Ржкоплъскания отъ дъсно и центъра) Та нима азъ ще трѣбва да спирамъ роднинитъ си и да взема на прехрана моя братъ? Какво искате отъ мене? Да бъдемъ начисто, г-да. Нито вашитъ сподвижници,

ниго даже вашите жени, нито моята жена, нито жената на моя брат, нито жените на моите роднини ще спрат своята работа, ако въобще са работили. Ще си работят. Въпросът е за почитеност, за корист и т. н.

Димитър Кушев: Оставете частните работи.

Министър инж. Спас Ганев: Ами че тези хора са работили, тези хора и тук, и навсякъде ще търсят работа. Министерският пост не е за хора, чиито роднини не работят. Да се радваме, че работят и че не чакат да станат телефончета или да правят гешефти.

Аз няма да Ви дам други осветления, г-н Василев, по изнесеното от Вас. Важното го засегнах. Прочетох и това, което Вие казахте, за да го чуе втори път Народното събрание. То не ме стръска.

Ангел Риболов: Българският народ ще го чуе ли или пак ще бъде задраскано с червен молив, както вчера въ всичките вестници?

Председател Стойчо Мошанов: Г-н Риболов! Ако повторите този инцидент, ще бъдете изключен!

Ангел Риболов: Нямам намърение да създавам инцидент. Аз казвам една истина, г-н председателю!

Председател Стойчо Мошанов: Истината се казва по реда, а не съ създаване на инциденти!

Димитър Кушев: Отговорете на отправеното питане, за да се изчерпи въпросът.

Председател Стойчо Мошанов: Г-н Василев ще има думата за лично обяснение. На всекиго правата ще бъдат запазени.

Христо Гатев: Само цензурата вдигнете!

Министър инж. Спас Ганев: Идвам до ония упреци, които ми се отправиха от най-сериозния оратор, с най-много данни, съкрушителни за мен, съкрушителни дотолкова, че да ме прикачат на позорния стълб, да ме унижат и предъ обществото, и предъ познати, и предъ опъзи, които са ми дали доверие да бъда на този пост. Това е г-н Димитър Савов. И действително, когато нея вечер аз си отидох въ къщи и се погледнах въ огледалото след всичката оня помия, която се изсипа съ неговата реч върху ми, ...

Димитър Савов: Г-н председателю! Моля да ми дадете после думата за лично обяснение.

Председател Стойчо Мошанов: Няма елементи за това. Ако настъпят тези елементи, тогава ще Ви дам думата. Досега още няма такива.

Димитър Кушев: Нарече речта му „помия“.

Председател Стойчо Мошанов: Моля!

Министър инж. Спас Ганев: ... аз не можах да позная себе си. Аз бях добил образа на онзи, който изсипа тази помия върху ми.

Председател Стойчо Мошанов: Г-н министре! Аз Ви моля по-спокойно да отговорите.

Министър инж. Спас Ганев: Г-н Димитър Савов засегна целият на дирекцията. По този въпрос се е говорило твърде много. Аз не отричам, че може да има и ще има и принципи противници, и принципи защитници на дирекцията. За всичко нбщо може да има аргументи „за“ и „против“. Аз съм имал случай да кажа защо се създаде Дирекцията на строежит.

Григор Василев: За водното отдѣление е въпросът.

Министър инж. Спас Ганев: Най-после, може да грѣша. Ще ме поправите.

Но, г-да народни представители, аз ще припомня някои драстични примѣри, които съм казвал и друг път. Кой са мотивите за създаване Дирекцията на строежит? Общо ръководство, по-лесно разрешаване на спорните въпроси между отдѣлните администрации, след като програмата се дава общо от Министерския съвет. Искате ли примѣри, г-да народни представители? Аз бих ви

пратил, идете се разходете към Егри-дере, да видите пътя, който води за Лѣджене. Тамъ вие ще видите, че линията е заела половината от пътя. Пътят е спрѣн съ подпорни стени. Всѣки е строил, както е намѣрил за добре. За да поправимъ това, ние трѣбва да вдигаме подпорните стени, да ги мѣстимъ навътре въ рѣката или да вдигнемъ линията и да я премѣстимъ навътре въ ската. Идете при Видинъ. Не се ли спори за тамъ, че единъ наш мѣст трѣбвало да се качи на една дига, и дигата да бѣде дига, и пътят да бѣде път? Тръгнете по долината на р. Струма. Вземете сведенията и ще видите, че всѣка година ние харчимъ по 25—30 милиона лева поради наводненията. Ако тези 25—30 милиона бѣха давани постепенно, за да се коригира р. Струма, ние нѣмаше да имаме тези загуби. Имаме единъ пресловутъ мостъ при Левуново, който не се свършва поради наводненията. Погледнете Искра и вижте какви загуби причинява по долното си течение. Идете при Свищовъ, идете въ Харманли, където върви нашият път за Свиленградъ. Не се ли засипва, не се ли залива, не се ли харчатъ постоянно съ стотици хиляди и милиони лева? Идете най-после при Враня. Само преди две години устоятъ тамъ откъмъ София не бѣше ли на път да се разруши и не трѣбваше ли да правимъ подпорни стени, защото иначе мостътъ отиваше? Не биде ли отнесенъ мостътъ при Панчарево, не се ли нанесоха толкова щети? Не направихме ли новъ мостъ тамъ и сега правимъ подпорни стени, за да спасимъ и селото, и моста утре, защото и днесъ едно наводнение ще занесе и селото и моста? Водата не служи само за напояване. Това добре да го разберемъ. Водата нанася и щети. Покрай избѣгването на щетите от наводненията, ние ще създадемъ и работна земя. Ами че пътища, вода, рѣки, желѣзници — всичко това се кръстосва. Колко от желѣзниците и техните съоръжения стоятъ на некоригирани рѣки и ще продължават да стоятъ? Не са ли биеше преди известно време тревога да вземемъ мѣрки за нѣкои от съоръженията на желѣзниците?

Ето това, въ общи черти — нѣма да се впускамъ въ подробности — наложих, отъ практическа гледна точка, създаването на Дирекцията на строежит. Преди това разпорежданията, какво да се прави, какво да се строи, бѣха инициатива на отдѣлните министри. Министърът на благоустройството си строи пътища, министърът на желѣзниците си строи желѣзници, министърът на земедѣлието си строи диги и т. н., разбира се, всички съ добри намѣрения. Ами нѣма ли да имаме голѣма печалба, ако всички тези въпроси: къде, какъ и по какъвъ начинъ ще се строи, се разрешаватъ отъ Министерския съветъ? И дай Боже да стигнемъ дотамъ, че туй да стане една обща държавна програма, най-после установена съ законъ, но установена за дълги години, да не влияятъ случайни промѣни. Както имаме програма за народната отбрана, така да имаме програма и за нашиятъ строежи. Ето първиятъ етапъ. Другото: кой ще установи програмата, кой не трѣбва да я установи, е подробности. Днесъ я установява Министерския съветъ. Е добре, нека, като я установи Министерския съветъ, да я одобри и вие. Но програма не за една година — това не е програма — а програма за дълги години, за 10 години. Тогава тя ще има смисълъ.

Ами тръгнете по пътя за Драгоманъ. Тамъ ние мѣстимъ шосето отъ едно мѣсто на друго, като се провираме презъ линията. На линията правимъ мостъ. И това става бързо и леко, защото и едното, и другото са на едно мѣсто. Може да има нѣкои неудобства. Всѣко събиране дава и преимущества и неудобства. Но и всѣко раздѣляне ще даде други преимущества и други неудобства. Разумното е да се преценява обективно, безъ страсть, безъ влагане на чувства, съ огледъ интереситъ на страната, кое е доброто, което трѣбва да се направи, и да се спре тамъ, безразлично кой го е прокаралъ. Държавниятъ въпроси не трѣбва да се решаватъ по това, чие дѣло са, а по това, доколко са полезни.

Посифъ Разсуканов: Браво!

Министър инж. Спас Ганев: По-нататъкъ. За да се засегне Дирекцията на строежитъ, казва се, не може да се намѣри въ България лице, което да съсредоточи всичките функции на дирекцията; да бѣше това въ странство — тамъ е друго.

Та защо толкова подценяваме себе си? Ние може би да не можемъ да намѣримъ и за министри лица, такива, каквито ги има въ странство, но ще се задоволимъ съ нашитъ. (Оживление въ дѣло)

Нѣкой отъ лѣво: Ще се намѣрятъ.

Министър инж. Спас Ганев: Може да не намѣримъ такива лица и за депутати, но ще се задоволимъ съ това.

което е наше. Разбира се, аз не засягам вас, не говоря и за себе си. Ще намислим и техници, имаме ги. Но вие не можете да говорите, че не се назначавал досега главен директор за това или онова. Че може ли да се назначи? Кой е той, който ще се ангажира да влезе в една дирекция, която стои на жерава, за която постоянно се приказва и която не слиза от разискванията на Народното събрание? Кой е той, който би рискувал? Има ли нкой такъв? Там се касае за голем човък, за човък добре запознат с работата. Такива рискове хората не правят; не се излагат, не се залавят с работи, които не са сигурни. Ето ви причината, г-да. Защо се чудите? Нямало главен директор! Ще спрем всичко! Въпросът е: върви ли работата, или не върви.

Стойчо Топалов: Не върви.

Министър инж. Спас Ганев: По-нататък. Критикува се: каква е гаранцията, че управителният съвет ще даде нщо добро? Той бил съставен от хора с различни специалности!

Та тъкмо за това е съставен той от хора с различни специалности, за да застъпят различните нужди. Но трбвало било стопанският съвет да разрешава въпроси! Дай, Боже, да имаме такъв съвет — и аз не съм против него. Но стопанският съвет не може да урежда подробностите, както би ги уреждал един управителен съвет. Стопанският съвет ще чертае принципите. Ами мислите ли, че въ стопанския съвет, където ще се съберат представители на всички съсловия, всичко ще върви по мед и масло; че няма да има разногласия, че няма да има разноречия, защото различни интереси ще бъдат застъпени там? Но тъкмо затуй ще го съберем, за да се махне разноречията и да се дойде до онова, което е полезно за държавата.

Но, г-да, законът за Дирекцията на строежите не се изменя с постоянното му критикуване. Редът за това е определен в нашата конституция. Остава или министърът, или Министерският съвет да внесат закон за изменението му, или за премахването му — каквото щете. За това има инициатива и Народното събрание. Защо си губим времето да приказваме всеки ден по тоя въпрос? Нека се мине от приказки към дѣла — да се разтури дирекцията и свършено. Ще дойде време, ако това се случи, да се съзалава.

Нкой като че ли смѣтат, че дирекцията е създадена — за кого? — за министър Ганев. Та министър Ганев го смѣтат за въвожен! Всѣко нщо има два края, г-да: начало и край. Каквото и да бъде, не може да бъде вечно.

Иван Халалжов: Всѣка земна слава е временна!

Министър инж. Спас Ганев: Г-да! Аз никога не съм пресичал, с изключение на един-два случая през всичкото време. Дайте ми възможност сега да се изкажа.

Председател Стойчо Мошанов: Моля, г-нѣ министре, осигурена е.

Министър инж. Спас Ганев: По-нататък се казва: има безсистемност въ строежите, има хрумвания въ строежите.

Е добре, да видим тази безсистемност. Може да не е идеална системността, г-нѣ Савов, но системност има. Какво да кажа? Нека отидем към първия примѣръ: пътят София—границата. Кой може да отрече необходимостта от една врата за България? Та не бѣше ли г-нѣ Савов, който въ курсивната колона на в. „Слово“ направи своите бележки, че пътят София—границата бил въ отчаяно лошо положение; че чужденците, които идват у нас, се страхуват да влѣзнат? И аз казвам същото. Но не може съ магическа прѣчка да се правят пътища. Пътят се направи най-напред до разклонението за Банки; оттам се продължи до задъ Божурище; след туй се продължи до задъ Сливница—Драгоман, за да стигне до границата. Та това безсистемност ли е?

Но, по-нататък: по пътя София—Дупница имало кризи, които прѣчили да се движат колите съ голѣма скорост!

Да говорим на чисто: там ли е безсистемност? Стига се до Влада, продължава се до Перник, отдѣля се от Църква, за да се тргне към Марчаево, за да се тргне към Дупница. Ще се продължи и по-нататък, когато и да било, на етапи ще се върви. Та това безсистемност ли е?

По-нататък: да отидем въ Асеновград — един голѣм, натоварен път. Тръгва се от Асеновград към Бачково, оттам към Наречен, и по-нататък към Хвойна. Това безсистемност ли е?

По-нататък: София—Пловдив, парчето от Пазарджик до Пловдив се прави. Прави се въ това време и пътят за Вакарел, за да се продължи по-нататък, където нѣмаме никакъв път. Прави се шосеен път. Има ли система? Започва се поправката на всички главни пътища. (Глъчка)

Председател Стойчо Мошанов: Моля, тишина, г-да!

Министър инж. Спас Ганев: Пътят Троян—Кърнаре, по който г-нѣ Топалов ходи, и по който ще се радва да ходи, но по който не можеше да се ходи, се поправя. Най-напред се разширява. Започва се настилането от долния край, отдават се съоръжения по цѣлия път, за да се започне и настилка по цѣлия път. Това безсистемност ли е?

Но, г-да! Трѣбва ли аз да изброявам всичко, което се прави? Погледнете към Саранди. Къде бѣхме по-рано? Бѣхме предъ Враждебна. Сега прескочихме Враждебна и отидохме по-нататък. Днес се отива още по-нататък, за да се стигне Саранди и за да се продължи после и по-нататък.

Подхвърли се за пътя Сливен—банитѣ. Между Сливен—банитѣ не се прави път; прави се павиране, след като е направено такова при Карнобат, след като е направено при Бургас, както ще се прави при Казанлък и Карлово, както се започва при Сопот. Работи се по главните пътища въ различни мѣста, най-напред при населените пунктове и лека-полека ще се отива към ненаселените, дивите пунктове. Ами Гълъбец? Ами Козница? Има ли система? Гони ли се пътят София—Бургас да стане достъпен? Ами онова вътрило, което имате при гара Кричим и за което и населението жертвува? Не са на гара Кричим 5.100-тѣ вагона, г-нѣ Савов; тѣ са на вътрилото. И на това вътрило се задоволяват нуждите.

Казва се: ами Габрово? Ами че въ Габрово имаме предприятие за 2 милиона и половина! Ами че въ гара Кричим —Перущица и т. н. имаме предприятие за 14 милиона лева. Защо се правят тия предприятия?

Другото съображение — стопанското. Защо миналата година се направи съ гредерни машини Полатово? Защо при Полатово се похарчиха милиони и се тури мостъ на Марица, където по-рано се газѣше? Нали за да се спасят продуктите, които идват от там?

Пътищата нѣмали и стратегическо значение! Ами проходите, които се пробиват, редъ по редъ, тази година два — тѣ тѣ случайно ли идат? Ами Сакаръ съ своите пътища, създадени въ две години? Ами пътищата Елхово—Тополовград? Ами че вие до вчера не можехте да отидете от Елхово за Бургас, а трѣбваше да минете презъ Ямбол—Сливен, и оттам да тръгнете пакъ по един път, по който също не можеше да се минава, за да отидете въ Бургас! Безсистемност! Безсистемност има въ оценката, пристрастност има въ оценката! Това е, г-да!

Г-нѣ Савов нѣкога въ началото се яви при мене и ми каза: „Г-нѣ министре! Трѣбва да се направи пътят Враца—Лютаджик“ — село съ 623 жители.

Димитър Савов: Никога писмо не съм Ви писал. Това е лъжа, г-нѣ министре.

Председател Стойчо Мошанов: Г-нѣ Савов! После ще Ви дамъ думата.

Министър инж. Спас Ганев: Това не е писмо. Това е моя бележка. Вие лично се явихте — Лютаджикъ отстон отъ Враца на 14 км. Действително, ако се прокара път, ще има изгода за селото, защото този път минава презъ нкой гори. Всичко е проучено, но прокарането му ще струва около 10 милиона лева. Действително, пътят Враца—Лютаджикъ е избикалицъ, сега не можемъ да го направимъ. Аз не искамъ да обвинявамъ г-нѣ Савов, че е искал да се направи този път, но пътищата трѣбва да се градирант; има по-важни пътища. Не Ви турямъ това въ упрѣк, г-нѣ Савов, но никога, докато предстоят други нужди, пътят за Лютаджикъ не може да се направи. Безсистемност! Ако погледнемъ картата (Сочи една карта), тя ни сочи една абсолютна системност въ напавата на пътища. Това е ясно и за най-малкото дете. Всичко е нанесено; всѣки може да види, че има системност, стига да поиска.

По-нататък. Обвинява се, че и въ желѣзниците имало безсистемност. Строежите съ желѣзници са установени съ законъ. Може ли да се говори за безсистемност, когато се прави линията Бургас—София, която е подбалканска линия, най-сигурната? Какво е нейното значение, всѣки може да оцени; това не може да бъде предметъ на моите

обяснения сега. Тя стига вече до Сопотъ. Може ли да се говори за безсистемност, когато се прави линията Шумент—Карнобат, една от голъми значения линии; когато се прави дейният клош Аспарухово—Синдѣлѣ, който ще скъси разстоянието Варна—Бургасъ и София—Варна? Та това най-после не е и моя заслуга. Азъ казвамъ, че това е една голъма система. Най-после строи се линията Бургасъ—Поморие, отъ която имама да извасяме всичката солъ за нашата страна. Не бива да се приказва тъй!

Безсистемностъ ли е да спускаме нашитѣ пътни артерии презъ Родопитѣ, презъ богатитѣ краища съ гори? Ами че до вчера тия мѣста бѣха страшни гробища чакъ до Беглика. Днесъ положението е друго. Ако не днесъ, утре, ще се отиде до Доспатъ. Ами Кричижъ—Девинъ? Можемъ ли да държимъ тия краища откъснати? Вие виждате, има ли идея въ тая работа, или нѣма; сж ли тия линии отъ стопанско и стратегическо значение. Кога имаше безсистемностъ? Когато копяхме по всички пътища и нищо не правѣхме. Ей Богу, азъ съ удоволствие бихъ министерствувалъ — нищо да не крамя и навсѣмѣде да копамъ!

Засегна се и въпросътъ за автомобилнитѣ съобщения. Какво е направено за тѣхъ, нѣма да отговарямъ. Какъ сж дошли въ Министерството на благоустройството, сжщо нѣма да отговарямъ. Този въпросъ се засегна и отъ другъ единъ ораторъ по-рано, на когото е известно, какво е станало. Въ всѣки случай, тукъ или тамъ, автомобилнитѣ съобщения изпълняватъ своето назначение тъй, както трѣбва, и задоволяватъ голѣми нужди. Камюнитѣ конкурирали! Но тѣ не се уреждатъ отъ службата по автомобилнитѣ съобщения. Камюнитѣ сж повече на частни предприятия, тѣ носятъ инициалитѣ ЧП. И на г-нъ Савовъ, и на други индустриалци, вие не можете да имъ забраните да си служатъ съ камюни.

Повдигна се въпросъ и се каза, че строежитѣ на държавнитѣ здания за Министерството на вътрешнитѣ работи, за Попенска палата и др. били непроучени. Азъ заявихъ по-рано, тѣ не сж мои строежи. Но не искамъ да сменя отговорностъ отъ себе си. Азъ посочихъ цифра, какво ще струватъ. Въ последно време тѣ се приематъ отъ мене. Установено е какво е похарчено, установено е какво трѣбва да се плати. Тогава ще имате право да говорите директно на министъра на благоустройството, по днесъ не.

Но засегнаха се и специални въпроси. Каза се: каква е тази дейностъ — пътятъ София—Дупница, първокласно шосе, има закон во-малки отъ 50 м. Но къде е този законъ? Той е при Александровския мостъ. Трѣбватъ много пари, за да се коригира. То е едно старо положение; сега е само по-правено. Следъ като се мине Владая, при спуска имаме една или две криви отъ подъ 50 м. Отъ тамъ нататкъ всичко е поправено. Та вие сте минавали може би хиляди пъти и знаете, че при Църква се пресѣче цѣвиятъ баиръ; тамъ се махнаха наклони, разбира се дотолкозъ, доколкото близкитѣ условия налагатъ. Ние не можемъ да отидемъ тамъ къмъ правата линия. Мнозина сж пътували изъ чужбина и знаятъ, че и въ Италия има законъ подъ 50 м., но сж добре означени, и добре послани пътища. Ето това е първата целъ, ако искате да имате системностъ: да се извършатъ първо малки поправки, а следъ туй ще дойде изправянето на пътя. Г-нъ Савовъ каза, че е лудъ да се поправятъ пътищата, а въ сжщото време каза да се правятъ малки пътища. Но то е още по-голѣмъ лудъкъ. Скоростта трѣбвало да се засили. Е, малко по-полекачка ще се движимъ на нѣкои криви. Но 6 метра била настилката. Това е главенъ пътъ, и по закона той е 9 метра. Той е 9 метра и въ Унгария, и въ Италия, и въ почти всички страни, но настилката се тура върху 6 метра. Това добре да се запомни. Другото е банкетъ. И това добре да се запомни. Не е позволено да се борави съ технически въпроси, както и за мене не е позволено да боравя съ търговски въпроси. (Оживление въ лѣво)

Но спомена се и за паважа. Не измисля начина, по който по-рано се изказахъ, но ако той се желае, азъ бихъ чело това, което е казалъ г-нъ Димитъръ Савовъ. Той каза, че годишното производство на павета се движело около 3 милиона, а нуждитѣ на Министерството на благоустройството и Столичната община можели да се покриватъ съ 5-6 милиона парчета. Съжалявамъ, но и това сж грѣшни данни. Тия данни не сж готовени за днесъ; въ всѣки случай готовени сж за мене, когато съмъ проучвалъ нѣкои работи. Производството на павета расте, като почва отъ около близо единъ милионъ павета въ 1930 г., за цѣлата страна и стига презъ 1938 г. 42 милиона парчета. Има една разлика между 3 милиона и 42 милиона. Мънишка е, но все пакъ я има! Ако туримъ, какво може да се покрие въ квадратни метра — като почнемъ отъ 1930 г. и стигнемъ до 1938 г. — ще видимъ, че се получаватъ 2,200,000 кв. м. Годишното про-

изводство на едри, дребни и сръдни павета само въ карьеритѣ при селата Владая, Кладница и Марчаево расте въ следния абсолютенъ брой: въ 1930 г. — 1,860,000; въ 1931 г. — 2,850,000; въ 1932 г. — 1,200,000 и т. н., за да стигне въ 1938 г. — 15,340,000 парчета. Значи, само Владая дава петъ пъти повече отъ съобитената цифра отъ г-нъ Димитъръ Савовъ. И ако, споредъ Васъ, нуждитѣ сж 5-6 милиона павета, то ние далечъ сме ги надхвърлили. Нуждитѣ не сж 5-6 милиона, а сж 40 милиона — нулитѣ липсватъ, г-нъ Савовъ. Но затуй сж взети мѣрки и виждате какъ кресчендо се адига кривата отъ нула къмъ милиони.

Но, каза се: има поскъпвания, поскъпнаха предприятията. Но може ли да се говори за поскъпвания и то грамадни, страшни, когато ние имаме предприятия общо надъ 500-600 милиона лева? И колко предприятия сж били поскъпнали и на колко е признато поскъпване? Най-после законодателтъ навремето си е предвидилъ, ако стане нѣкакво поскъпване, държавата нѣма да иска да ѝ се правятъ безъ пари предприятия, ще трѣбва да имъ додаде, ако това поскъпване бѣде надъ 25%. Но при такъвъ голѣмъ брой предприятия има признати поскъпвания, по чл. 197 отъ закона за бюджета, отчетността и предприятията, на 5 предприятия, на обща стойностъ 1,500,000 л. — но това е платено, защото заслужава — върху предприятията за 21 милиона лева. Поискали сж да имъ се признаатъ поскъпвания и други 5 предприятия, но не сж намѣрени обективни причини. Тѣ иматъ обща стойностъ 23,880,000 л. Не е признато поскъпване, защото нѣма обективни причини. Но даже да бѣде признато и на тѣхъ, какъвъ процентъ е това отъ голѣмата сума 500,000,000 л.? Г-нъ Димитъръ Савовъ е търговецъ и знае, че рискътъ се носи до известно мѣсто. Има поскъпвания. Ами ще предизвикатъ голѣми поскъпвания и колективнитѣ договори. При 69 л. надница смѣтката въ предприятията е една, а при 90 л. е друга.

Но и друго се каза: неистинна било онова, което съмъ казалъ нѣкога си за стойността на важнитѣ настилки. Азъ съмъ неистини не боравя. Не е вѣрно и това, че даннитѣ били смѣсени и се отнасяли за едъръ и дребенъ паважъ. Ето ви случая. Азъ не бихъ чело всички тия цифри; тѣ сж на разположение на всѣкого, и г-нъ Савовъ може да ги види. Когато говорихъ по-рано, азъ казахъ: не можемъ да казваме: единъ пътъ, който се строи, струва толкова. Той струва толкова на едно мѣсто, при единъ условия, при едно население, което нѣма занаятъ и поминѣкъ. Но идете въ Пловдивско да работите. Тамъ наднишитѣ сж голѣми, земята е сѣжна, тамъ хората иматъ работа и тамъ не идватъ да работятъ съ оная надница, която ще се заплати въ Тръвна, въ Котелъ, въ Казанлъкъ и пр. Та едно сравнение така на едро не може да се прави. Все пакъ въ 1927 г. има едно отдадено предприятие за направа на паважъ, безъ долинище и съ долинище. Долинището е чакълъ, калдърѣтъ и пр. Безъ долинище — 203, съ долинище 273 л. кв. м. Въ 1929 г. — това е сръденъ паважъ — 260 и 268. Въ 1930 г. — 186 и 272. Въ 1932 г. — 194 и 173. Въ 1935 г. — 126, по друго предприятие 178, по друго предприятие 152 и съ долинище 145. Въ 1936 г. — 124, 155 и 139. Въ 1938 г. — 141 и 165 л. кв. м.

Но, г-да народни представители, азъ нѣма да ви отекчавамъ, защото цифритѣ, слушани, безъ да се гледатъ работитѣ, нѣма да окажатъ своето влияние. Естествениятъ развой на всѣка работа — това е добре известно на председателъ на търговско-индустриалната камара въ София — е, че търсенето обуславя предлагането и обратно. За да се развие голѣмото производство на павета, повлияй търсенето на павета. Въ първия моментъ има винаги едно поскъпване — да отречемъ това значи да отречемъ законитѣ на работитѣ, въобще — но веднага следъ това се ориентиратъ много хора въ тая работа и се явява спадане. Трѣбва да бѣде съблизнителна една работа, за да се започне. Никой нѣма да чуи ржцетъ си за нищо. Съ тия 40 милиона павета се създаде работа. Азъ ще припомна — и това е технически въпросъ — когато преди десетки години въ България започна да се строи жельзобетонъ, кубикитѣ жельзобетонъ се строеше по 3-4 хиляди лева, по 4,200 л., защото нѣмаше майстори и защото жельзото се огъваше на килограмъ по 1.20-2 л. Но впоследствие се явиха майстори, създадохъ се бетонджии, дойдохъ машини, създаде се работа, ориентираха се много хора къмъ този занаятъ и кубикитѣ жельзобетонъ започна да спада на 3,000, на 2,500, на 2,000, за да стигне днесъ на 1,400, на 1,300 л., а жельзото, за нещастие, да го огъваме почти безъ пари — за 45 ст. килограмъ. Ето така вървятъ работитѣ. Та ако е сжко платено павето — но това не е вѣрно, азъ нѣма да се ровя въ подробности. — платено е, защото е поскъпнала работната ржка, трудътъ на работника, на който некаме да дадемъ работа, за да се храни. Азъ не завиждамъ на

павъора и работника, който чука въ Кладница, ако павърва 60-70 л. на ден. Нека да се развие, че има павъори, които изкарват и 120 л. благодарение на сръжността си. Има защо да има такива, ако всички започват да изкарват по 120 л. на ден.

Ангелъ Риболов: А колко тладуватъ?

Председателъ Стойчо Мошановъ: (Звъни)

Министъръ инж. Спасъ Ганевъ: Говори се по чл. 120а. За този член азъ говорихъ преди малко. Четохъ, какъ се е развивало едно предприятие, което бѣше споменато, за да покаже, че сѣ не гърсали всички начини и срдства да се намали стойността на предприятието. Почнало се е отъ търга, отивало се е въ комисията, спазарявало се е съ месени, връщало се е, почнало се е пазово, обявявало се е въ „Държавенъ вестникъ“, докато се стигне до крайния предѣлъ на износни условия. Има защо да се спирамъ на този въпросъ, по него е говорено толкова много, давани сѣ толкова много пояснения.

Ще спомена за предприятието София—Вакарелъ. Предприятието София—Вакарелъ по пътя София—Пловдивъ отпаднало не е отпаднало по чл. 120а. (Глъчка)

Председателъ Стойчо Мошановъ: (Звъни) Моля, тишина, г-да.

Министъръ инж. Спасъ Ганевъ: На 11 декември 1936 г. се произвежда редовенъ търгъ съ тайна конкуренция при дивизна стойностъ 49,000,000 л. Вѣрно е, че единичните цени на отделните видове работи се определятъ отъ самитѣ конкуренти, защото това е предприятието по специални поземни условия, одобрени, споредъ закона, отъ министъра и Министерския съветъ. Дава се описанието на работитѣ и конкурентитѣ ще определятъ единичните цени. Нико не страшно въ това, защото и обратното е пакъ същото. И затъ въ едно предприятие често пъти може да се видишатъ цени на едно мѣсто по-високи, на друго мѣсто по-ниски. Но когато предприемачитѣ самѣ е туритѣ ценитѣ и е изключилъ правото на поскупване, той не може да прави рекламации, защото самъ казва: азъ ще направя това за толкова; колкото и да излизе, това е моята реална цена. Прави се редовенъ търгъ — и такива търгове има твърде много и само въ Министерството на благоустройството, а и въ много обществени учреждения — и се получава 4-4% надъ деиза. Разбира се, търгътъ не се утвърди. Представенъ е докладъ до Министерския съветъ, съ който се поиска да се отдаде по чл. 120а, защото отъ опититѣ отъ по-рано сме видѣли, че сме стигали до по-добъръ резултатъ. Съ обявление отдава се предприятието София—Вакарелъ по чл. 120а съ запазване въ пари и бонове. Започва се на 26 февруарий спазаряването. Значи, отъ 11 декември 1936 г. стигаме на 26 февруарий 1937 г. Има свѣтканична бързина, никой не бърза, иска се да се добие по-износна цена. Предприятието се дава на дружество „Гранитъ“ за 50,125,000 л. Търгътъ пакъ не се утвърждава. Цената е висока. Започва се ново спазаряване презъ м. мартъ. Дружество „Гранитъ“ прави нахаления и се стига до дивизната стойностъ 49,000,000 л. Комисията решава да се възложи издѣлването на „Гранитъ“. Съ договора отиватъ въ Министерския съветъ, договарятъ не се утвърждава. Искане за ново намаляние и на 19 априлъ почва ново спазаряване. Офериратъ следнитѣ предприемачи: „Гранитъ“, „Циклопъ“, Славъ Гондуровъ, Вахановъ, Теню Тодоровъ и др. и въ края на крайната се стига до 48,000,000 л., при която стойностъ се отдава предприятието.

Но казва се по-нататкъ, че цената на бетона съ чакълъ била вискана отъ предприемача. Въ ведомостта за ценитѣ има само цена за бетонъ съ трошенъ чакълъ, а предприемачътъ е билъ длъженъ да попълни всичкитѣ цени. Действително, той пише, че бетонъ съ чакълъ, съ баястра, лето го употреби, ще му се плаща по 600 л. кубическитѣ метъръ, а съ трошенъ чакълъ ще му се плаща по 470 л. И, разбира се — предприемаческа хитрина — предприемачътъ избѣрва да изработи съ рѣченъ чакълъ около 500 кубика бетонъ и си казва: ще взема по 600 л. Но въ предписанието е бетонътъ да бѣде съ трошенъ чакълъ. Никой не е заповѣдавалъ да бѣде съ чакълъ. И управлението казва: и да сте направили по-добъръ, и да сте направили много по-скупъ, ние плащаме гоня, което сме одобрели — 470 л. И казва г-нъ Савовъ: „Съ милиони ошетенъ дѣжката!“ Да приемемъ, че цената която е далъ предприемачътъ, е съ 100 лева по-висока, както казва г-нъ Савовъ — което не е вѣрно, но азъ го приемамъ за минутка — 500 кубика бетонъ, по 100 л. сѣрхпечалба,

колко прави? 50,000 л., а не милиони, както казва г-нъ Савовъ! Трѣбба да боравимъ съ цифритѣ тѣй, както трѣбва.

Председателъ Стойчо Мошановъ: Поняко г-нъ министърътъ е уморенъ, давамъ 20 минути отиди.

(Следъ отиди)

Председателъ Стойчо Мошановъ: (Звъни) Заседанието продължава.

Има думата г-нъ министърътъ на общественитѣ сгради, жилищата и благоустройството.

Министъръ инж. Спасъ Ганевъ: (Отъ трибуната) Г-да народни представители!

Дойчинъ „Кисевъ: Интересно е да се знае, кой докара шефьоритѣ!

Председателъ Стойчо Мошановъ: Азъ ще Ви отговоря. Седнете на мѣстото си!

Тодоръ Кожухаровъ: Кой е внушилъ това? (Глъчка)

Председателъ Стойчо Мошановъ: Моля, г-нъ Кожухаровъ, когато председателътъ Ви казва, че той ще отговори, трѣбваше да спрете, а не да задавате въпроси.

Тодоръ Кожухаровъ: Връщаме назадъ пѣма! (Нѣкои отъ лѣво ржкопляскавъ)

Председателъ Стойчо Мошановъ: Моля, тишина, г-да!

Министъръ инж. Спасъ Ганевъ: Г-да народни представители! Пакъ за сѣщото предприятие се спомена, че за направата на изкопи въ почва първа категория се е платило 350 л. на кв. м. Действително, въ ведомостта за ценитѣ е предвидено 350 л. и 350 л. е предвидено въ сметката. За изкопитѣ въ другитѣ две категории почви — по 10 и 30 л. Общото заключение на г-нъ Димитъръ Савовъ бѣше: „По тия работи, тѣй предвидени, тѣй необислени, държавата губи надъ милионъ и половина.“ Какъ може да бѣде надъ милионъ и половина загубата, когато извършенитѣ работи по всички категории струватъ всичко на всичко 642,000 л.?

Михаилъ Михайловъ: По-хубаво запитайте инж. Урумовъ, който е далъ сведенията на г-нъ Савовъ.

Министъръ инж. Спасъ Ганевъ: Спомена се за ценитѣ на пѣската и чакъла, като се дадохъ цифри за ценитѣ отъ 1933 г. до сега: кубическитѣ метъръ е билъ 120 л., 100 л. и т. н. Това, г-да народни представители, сѣ ценитѣ за пѣска и чакъла, които се нося за постройкитѣ въ София, за постройкитѣ въ населенъ пунктъ. Съвсемъ други сѣ, обаче, ценитѣ за предприятията, и тѣ сѣ съобразно мѣстнитѣ условия. Азъ не бихъ могълъ да ги цитирамъ за всѣко предприятие. Тѣ сѣ въ зависимостъ отъ това, дали предприятието е близо до рѣката или е далечъ отъ рѣката. Не забравяйте, че при Момъ работитѣ основенъ материалъ по 300 л. кубически метъръ, защото носамъ камянитѣ отъ карьеръ съ коли, съ трень и т. н., откъмъ Българоградничко. За тия материали не може да се даватъ общи цени. Но специално тия цени, цитирани отъ г-нъ Савовъ, никогъ не сѣ били за строителнитѣ предприятия по жилищата.

Г-нъ Савовъ казва — чета стенограмата — „Пѣската франко карьеритѣ на Витоша сѣ се движили 70-80 стотинки парчето, а франко Влада сѣ били 1-10—1-30 л. за времето 1933—1936 г.; за времето 1937—1938 г. сѣ били 90 стотинки франко карьерата, а въ Влада — 1-30—1-40 л.“. Казва се по-нататкъ: (Чете) „Явно е, че има повишение и въ ценитѣ на тия строителни материали, а, напротивъ, има едно значително понижение.“ Въ никой случай, г-да народни представители, отъ цифритѣ посочени отъ г-нъ Савовъ, не може да се извади това заключение, което той вадъ. Азъ твърдя, че има малко покачване и ще го има, докато тарсимъ продукта; като спремъ утре да го тарсимъ, нѣма да има покачване. Надѣто и широко говорихъ при единъ случай, че азъ не съмъ казвалъ за това покачване на ценитѣ въ карьеритѣ при Влада, Кресна или Бана, защото това сѣ пари, които отиватъ у производителитѣ на лавата, това сѣ пари, които отиватъ у пазничаритѣ, който сѣ чули ржкитѣ дѣлъ дѣмъ. Но когато майсторитѣ за производство на лавата станатъ повече чрезъ създаденитѣ курсове отъ министерството за подготвяне на такъва майстори, тогава цената ще спадне. А ще тѣмъ и положението, когато ще почнатъ да молятъ да нормираме цената

по-високо, защото не ще бъдат в състояние да се хранят с това, което им плащаме. Това е истината. Ако не строим пътища, паветата нищо няма да струват. Но как ще хранения тогава хората?

По-нататък се казва — считам за необходимо да припомним точно казаното от г-н Савов — (Чете) „Повдигна се въпрос за доставка на машини за разкотане пътните настилки, всяка от които щеше да замъсти 100—150 работника то в момента на голъма безработица, когато Дирекцията на труда не знае къде да плазира безработната ръка.“

Ето какъ, без да се има предвид, извиква се на сцената и един социален въпрос. А знае се, че по социални съображения приложението на машините въ елементарните работи и там, където има излишек от обикновени, неквалифицирани работници, съзнателно се избягва. По такива съображения, даже въ Швейцария, съ сравнително малка безработица и натрупано голъмо благосъстояние, се изоставиха машините за цепене на павета и се даде място на ръчната работа. Тия изрази ги знам от едно техническо списание, от един вестник. Аз имам зная и автора, защото съм ги чел много пъти. Знам ги, защото съм отговарял въ конгресите на инженерите и архитектите. Ще отговоря и тукъ. Аз не веднаж съм казвал, че миналата година не можахме да попълним безработните групи. Работници нямаше, защото и предприятията поемат работници. Но ако речем ръчно да работим, никога няма да възстановим нашите шосета. Аз ви правих веднаж сметка, при първото мое изложение, че ние сега-засега имаме 18.000 км. готови пътища; тъзи 18.000 км. готови пътища се изхабяват, въ зависимост от нагояването, въ 3-8-9 години. Аз ще взема сръдно 6 години. Ние тръбва да поправяме ежегодно 3.000 км. пътища. И тогава направих сметка, че за тъзи 3.000 км. пътища, за да се направят ръчно, се иска армия работници и пак няма да се свършат; искат се и сръдства. И казахъ, че за километър тръбват около 150.000 л. Нека не бъдат 150.000 л. — турнете ги 100.000 л.; 100.000 л. по 3.000 — това съ 300.000.000 л. които тръбват ежегодно за да поддържа тая мрежа от 18.000 км., която не е окончателна. Това е за работата. Но тръбва да доставим и материали. Ние не можем да доставим материали съ нашите безработни и съ пътната повинност. Ако парите съ разни, ние можем да ангажираме всичко и да платим. И дори на нашата покана да се отзоват тия, които искат да работят, вмъсто да плащат — а такива се явяват малко — ние не можем да доставим материалите, необходими за пътищата. Но може ли така да се приказва? Че тогава тръбва да махнем валиците — намъсто съ валици, можем да работим съ трамбовки. Така се е работило у нас въ миналото, преди да имаме валици. Тръбва ли да наредим сега, вмъсто съ валици, да се работят шосетата съ трамбовки? Тръбва ли да изхвърлим бетонобръкачката и да я замъним съ работници, защото тя отнема работата на двама души? Тъзи единъ-двама души ще работят другде. Тръбва ли най-после да махнем количката и вагонетката за носене пръстъ и да носим пръстът съ шепи и лопати? Но, г-да, предприятията ни съ празни от работници; работата имъ закъснява именно поради липса на работници. Може да се каже: предприемачите не искат да ги вземат. Но същото е, г-да, и за държавните предприятия, където държавата плаща. Мъчно събираме работници. Цъла година при Вакарелъ се мъчихме да съберем една безработна група от 450 души. Телеграфирахме въ Търново, телеграфирахме въ Българчишко, търсихме работници чрез околийските управители. Който е пътувал знае какви бараки направихме тамъ, какви условия за животъ създадохме, но хора не идватъ.

Нъкой отъ дъсно: При 35-40 л. надница няма да дойдатъ.

Никола Търканловъ: За 45 л. надница никой няма да дойде.

Министър инж. Спасъ Ганевъ: Ще питате другъ за това. Азъ не съм дошелъ тукъ да отговарямъ за тази работа.

Гредерните машини иматъ своето назначение, тѣ ще го изпълнятъ — ще възстановятъ нашата пътна мрежа. Дълги години тѣ ще работятъ. Дай, Боже, да има други сръдства и тогава може би ще станатъ ненуждни. Не знамъ, обаче, дали чрезъ тѣхъ ще създадемъ безработица. Безработицата ще я създадемъ чрезъ липсата на пари. Защото нито гредерните машини, нито валиците ще се мръднатъ, нито нъкой другъ ще си мръдне пръста, за да лича да работи по шосетата, безъ пари. Но това най-после е едно схващане. По тоя въпросъ можемъ да споримъ.

По-нататкъ г-нъ Димитър Савовъ, радетелът на истината, продължава: (Чете) „И когато тия гредерни машини за пръв път бѣха предложени у насъ за опитъ, казватъ, че тогавашниятъ главенъ директоръ въ Министерството на благоустройството, г-нъ инж. Ганевъ, далъ заключение, че тѣ съ нерентабилни, непригодни за нашите шосета.“ Преди всичко, тогавашниятъ главенъ директоръ не е ималъ възможностъ да дава мнение, защото не бѣше видѣлъ машините. Тогавашниятъ министъръ г-нъ Йотовъ имаше да разреши единъ въпросъ: една фирма помоли да ѝ се разреши да внесе безмитно за известно време, по силата на законите на страната, само една машина и да направи демонстрации съ нея. Никакво мнение за работи, които не съ се случвали въ времето на г-нъ Никола Йотовъ не можеше да бѣде давано отъ мене. Опитите станаха въ пролѣтътъ, когато азъ бѣхъ министъръ, и азъ имамъ докладите на съответните чиновници, натоварени да присъствуватъ при тия опити. Но даже да приемемъ — какъвто не е случаятъ — че азъ бихъ далъ мнение, когато не съмъ видѣлъ машините, и следъ като съмъ ги видѣлъ, съмъ коригиралъ мнението си това толкова страшно ли е? Че за колко нѣща въ първия моментъ, когато ги предлагатъ въ вашата кантора, казвате: „А, тази работа не ми се важда добра“, а следъ 2-3 дена я купувате! Но и това не е важно.

По-нататкъ се казва: (Чете) „Тогавашните съ били предложени по 800.000 л. едната. Тия гредерни машини, добри за американските условия, където землената работа се извършва много лесно и където се употребяватъ за извършване на бърза и временна работа, тѣ като тѣ даватъ само една въкашна, повърхностна замаскировка“ — господинътъ не е знаялъ какво се работи съ тия машини — „а не могатъ да дадатъ една стабилна подложка, наречена отъ нѣмците „паклаге“ — нека тѣзи измежду насъ, които разбиратъ нѣмски, да си взематъ белажка, защото щъ се върна на това, какво значи тая дума — „съ действително извънредно непригодни за нашите условия.“ Но и туй не е толкова важно. Казва се: „Машините съ били купени по 1.200.000 л.“ — гешефты! И азъ бихъ казалъ, че е гешефтъ, ако е така. Но каква е истината? Първите две машини, внесени за опитъ, следъ като съ одобрени, следъ като съ изпитани по всички начини, назначаватъ се, по реда на закона за б. о. п., комисия, която да прави пазарлъкъ, и съ били купени: едната, която е тръбвало да бѣде доставена презъ Бургасъ въ София, за 740.000 л., а другата въ Бургасъ за 720.000 л. Къде съ 1.200.000 л. и къде съ 720.000 л., г-нъ Димитър Савовъ? Къде е тукъ гешефтътъ? Но по-нататкъ, доставятъ се още 8 гредерни машини. Знаете ли за колко се купуватъ? Прави се редовенъ търгъ и се оферира отъ три фирми, ако се не лъжа. Получава се цена 761.000 л. Следъ туй се започва спазаряване отъ комисията по чл. 120а. Следъ дълги пазарлъци, машините се купуватъ по 672.500 л. 672.500 л. равно ли е на 1.200.000 л.? Това гешефтъ ли е, г-да?

Михаилъ Михайловъ: За чифта 1.200.000 л.

Министър инж. Спасъ Ганевъ: Азъ не зная, какъ може по този начинъ да се извърта, да се съобщаватъ невѣрни цифри, да се хвърля калъ.

Но казва се, че гредерните машини не можели да дадатъ „паклаге“. Дълга да обясня, какво значи „паклаге“. „Паклаге“ на нѣмски технически езикъ значи основенъ калдаръмъ. Всѣки е виждалъ, какъ се реди основниятъ калдаръмъ на шосето, върху който ще дойде чакълътъ и следъ това единъ слой пѣськъ, като се валира единиятъ, вториятъ и третиятъ. „Паклаге“, правенъ съ гредерни машини! Азъ извинявамъ г-нъ Димитър Савовъ, но кой бѣше този технически неспособникъ, който му даде туй сведение, за да твърди, че съ гредерни машини ще се прави недобро „паклаге“! Не може да се прави не само недобро, но никакво „паклаге“ не може да се прави съ машина. То се прави съ ръка, като се реди калдаръмътъ. Никой не е видѣлъ да се прави калдаръмъ съ машина. Но тръбва да се каже нѣщо, тръбва да се хвърли калъ! Така е то, когато събираме сведения и не ги провървяваме. Страшно ли е да се дойде при министра и да му се каже: „Г-нъ министре, тукъ ставатъ тия работи, я да видимъ, дайте ни преписките.“

Най-после спомена се, че станало нѣщо страшно. Линията Смѣдово—Шуменъ, готова преди 6 месеца, не се приемала, спорѣло се. Това не е истина, г-да народни представители. Преди 6 месеца, даже малко по-късно, азъ юкахъ 50 милиона лева допълнителенъ бюджетъ, за да може да се работи и по желъзопътните линии. Едва къмъ 15 февруарий се назначи комисия. Назначи се и друга комисия. Винаги така се приема линия въ експлоатация —

съ комисия. Не може всеки да строи както намъри, за добре и да се приема. Тръбва да се знае, кой какво е направил, и да носи отговорност. Това е траяло само един месец. И нѣма особени спорове. Става въпрос за едно разширение на гара Шумен. Не се касае за никакви 6 месеца, а само за месец и половина, и то защото един нов въпрос се явява: да се разшири ли гара Шумен или да не се разшири. Ако се каже да се разшири и паритѣ бждат готови, тя ще се разшири. Това е положението.

Засега се и Земедѣлската банка, като се каза: „Защо да се вземат пари отъ Земедѣлската банка за строежи? Азъ не борявя съ финансовитѣ въпроси, но отъ тяхъ ние не можемъ да намѣримъ пари, или ако ги намѣримъ, условията щѣха да бждатъ неизносни, а ние не можемъ да продадемъ нашата страна нито за желѣзници, нито за пѣтица. Ще търсимъ тамъ, гдето намѣримъ. Като намѣримъ трѣждства, ще строимъ. Ще си има финансовъ планъ, ще се плащатъ анюитети и ще се погасява взетото. И тази година срещу взетитѣ пари отъ Земедѣлската банка се внесоха 70 милиона лева. Колелото върви: отъ една страна се взима, отъ друга страна се внася. Ако Земедѣлската банка не може да ни даде тѣзи пари, нѣма да работимъ. Шомъ нѣма пари, на нѣмането нѣма другъ цѣръ, освенъ спирянето на работата.

Но чудно ли е, че нѣма пари? Въпрѣки засилване събирането на постѣпленията по фонда „Пѣтица“, въпрѣки намаляването на пѣтния данѣкъ отъ 360 л., колкото бѣше на времето си, когато много малко се получаваше отъ него, на 140 л., за да могатъ да плащатъ всички, ние пакъ не получаваме отъ този пѣтенъ данѣкъ това, което би трѣбвало да получимъ — къмъ 100 милиона лева. Независимитѣ български граждани, каквито винаги ще се намѣрятъ, продължаватъ да не плащатъ по 140 л., нито пѣкъ, ако нѣматъ, да ги отработятъ. За жалостъ, въпрѣки присѣждатъ, въпрѣки анекитъ, въпрѣки агитациитѣ, въпрѣки всѣкакви срѣдства и покани, плащина се отзоваватъ. 40-50% не се отзоваватъ. Голѣмото постѣпление въ този фондъ иде отъ чиновницитѣ. Докогато имаме неправилни длѣжници спрямо държавното съкровище, ще имаме нужда и отъ заеми. Въ всѣки случай този нѣкога анемиченъ фондъ отъ 60-70 милиона лева бѣше стабилизирани на 260-280 милиона лева — единъ източникъ и за заеми, и за работа за дълги години въ рѣцетѣ на оня, който ще ръководи строежа на пѣтица.

А пъкъ защо трѣбва да бжде чудно, че нѣма постѣпления въ този фондъ? Ами и тукъ често се сочи фактътъ за неплащане на данѣци съ нѣкои. Азъ чета въ една книжка: „Фактъ е, че въ много случаи, съ целъ да се прикриятъ отъ данѣчно облагане голѣми, реализирани отъ дружеството печалби, се е прибѣгвало до откриването по книгитѣ на спѣшното смѣтки, като съ създавани фиктивни креанси въ голѣми размѣръ въ полза на мними кредитори на дружеството“. Докато тия богатства, които разполагатъ, по тая начинъ избѣгватъ данѣчните плащания и съ тия цитати се оправдаватъ предъ обществото, ще имаме нужда отъ заеми за смѣтка на малкитѣ вноски отъ дребнитѣ работници. (Гласове „Браво!“ и рѣкоплѣскания отъ дѣсно и центъра) А кой се оправдава съ тази книжка? Нека той да отговори, азъ нѣма да го назова.

Председателъ Стойчо Момановъ: Г-нѣ министри! Би било желателно личнитѣ разправи да се избѣгнатъ, за да не се дава поводъ за лично обяснение.

Министъръ инж. Спасъ Ганевъ: По-нататѣкъ споменава се отъ г. Савовъ, че мои чиновници отивали на служба по разнитѣ предприятия. Ще отиватъ. Каза се за единъ инженеръ. Не е единъ, а съ двама. И за жалостъ двама съ напустнали службата. Единиятъ бѣше директоръ на училище и каза: „Ще търся навънъ късмета си“. Другиятъ отиде на служба въ частна фирма, не съ голѣма заплата, но и не съ малка въ сравнение съ заплатитѣ на държавнитѣ чиновници. Както азъ направихъ справка за заплатата му е 8.000 л., но му е обещано, което е нѣщо обикновено за едно голѣмо предприятие, ако отъ предприятието се спечели, че ще му дадатъ 50.000 л. подарѣкъ. Същиятъ този инженеръ цененъ, днесъ търси работа въ друго голѣмо предприятие, въ „Гранитондъ“, понеже е недоволенъ отъ заплатата, иска нѣщо повече. Можемъ ли да се сърдимъ на този чиновникъ? Дружество „Гранитондъ“ печелило много. Не знаемъ колко печели, дай, Боже, да не си отиде, за да завърши пѣтя, но азъ знамъ, че преди нѣколко дена му бракуваха 15.000 лева, на гара Милковиди стои другъ купъ, на който ще върви червениятъ знакъ. Може да се правятъ диверсии, за да се извлече полза за нѣкои предприятия, но положението му ще е тежко, ако и този купъ отиде съ червенъ знакъ.

По-нататѣкъ се твърди: „Държи се въ неведение обществото по това, което се върши въ министерството“. Но кога отъ освобождението на България се даватъ отчети предъ обществото? Кога се издаватъ годишници, кога всички заповѣди и разпореждания се печататъ въ отдѣлни брошури, та всѣки да може да ги има на рѣжа? Всѣки може да има, всѣки може да получи сведения ако желае. Азъ бихъ казалъ, г-да народни представители, че 75% отъ тѣзи, които съ получили отчета на Главната дирекция на строежитѣ, съ ме посетили.

Димитъръ Търкалановъ: Отъ насъ никой не го е получилъ.

Министъръ инж. Спасъ Ганевъ: Г-нѣ Петко Стояновъ го има, г-нѣ Александъръ Цанковъ го има, г-нѣ Петко Стайновъ го има, г-нѣ Тодоръ Кожухаровъ го има, и други го иматъ.

Димитъръ Търкалановъ: А ние защо го нѣмаме?

Министъръ инж. Спасъ Ганевъ: Нищо не ми прѣчи и на Васъ да го дамъ, г-нѣ Търкалановъ. Вие ми бѣхте обещали да ми дойдете на гости. Защо не дойдохте?

Г-да народни представители! Азъ завършвамъ. И сега повторихъ много нѣща отъ това, което и изнесохъ по-рано. Трѣбваше да ги повторя, за да възстановя истината. Додохъ и цифри — често се казва, че предъ тѣхъ трѣбва и боговетѣ да мълчатъ — защото цифритѣ служатъ да се поучимъ отъ тѣхъ, но не да коземъ съ фалшифицирането имъ стрели срещу неприятнитѣ намѣ. Обяснихъ она денъ, какво се цели съ искания кредитъ. Обяснихъ и при гласуването на бѣджета като казахъ, че 150.000 български граждани чакатъ 1 априлъ, за да се заловятъ за работа и да изкарватъ прехрана за себе си и за своитѣ семейства съ честенъ трудъ. Ще има ли пари — ще работятъ; нѣма ли пари — нѣма да работятъ! Грижата е била да съ даде хлѣбъ на тия хора, да се направятъ пѣтица, да се оживи стопанскиятъ животъ.

А на всички ония, които стоятъ въ своята дейностъ на ръководното начало: клевети, клевети, и все нѣщо ще остане, азъ казвамъ, за да завърша: борилъ съмъ се цѣлъ животъ срещу корупцията, срещу подлостята и карьеризма. Това го сочи и моитѣ частенъ животъ, сочи го и моето състояние, което не бихъ желалъ да подаря на никого отъ васъ. Направихъ всичко, което можахъ, за да насада този духъ и въ министерството, което управлявамъ, и мисля, че все съмъ успѣлъ нѣщо. Не мога да се числя като министъръ въ редоветѣ на ония, които като министри създаватъ закони, за да взематъ по 90.000 л. годишно, независимо отъ заплата, като процентъ отъ вложения трудъ отъ българскитѣ граждани въ пѣтицата. Спрѣхъ да се раздаватъ отъ фонда „Пѣтица“ възнаграждения на чиновницитѣ въ размѣръ на 32 милиона лева при единъ фондъ отъ 70 милиона лева! Споредъ вашитѣ оценки, може нищо да не съмъ направилъ. Но азъ съмъ българинъ и когато говоря имамъ право да апелирамъ къмъ всички, независимо отъ това какво мислятъ за мене или за моята дейностъ. Това, което съмъ сторилъ, се вижда. Това не е клюка, това не съ думи. Това е дѣло, което може да се пипа. Ще си отидете и вие единъ денъ отъ този свѣтъ, ще си отиде и азъ, но то ще остане. Него никой не ще залчи, нито клюката ще подцени. (Продължителни рѣкоплѣскания отъ дѣсно и центъра)

Азъ и другъ пътъ казахъ: търсилъ съмъ и търся съдействието на Парламента. Но търся го на базата на истината, не на базата на клюката, не на базата на кознитѣ, не на базата на фалшифициране цифритѣ!

Асенъ Голевъ: Приемете анкета.

Министъръ инж. Спасъ Ганевъ: За да бждемъ начисто, азъ заявявамъ, че приемамъ всички анкети, които се пожелаятъ. (Гласове „Браво!“ бурни и продължителни рѣкоплѣскания отъ дѣсно и центъра)

Приемамъ ги не само за министерствуването си, не само за положението ми като главенъ директоръ, но приемамъ ги за цѣлия ми животъ, отъ пеленаче до днесъ. („Браво!“ Продължителни рѣкоплѣскания отъ дѣсно и центъра) И ако азъ въ тази дейностъ бжда уличенъ и въ най-малката користъ, и въ най-малката заинтересованостъ, готовъ съмъ да изпълня каквото моитѣ анкетѣори пожелаятъ — и най-тежкото наказание да понеса, даже непредвидено по нашитѣ закони. Тази декларация правя на васъ; правя я въ вашето лице и на цѣлия български народъ, но искамъ тия, които съ хвърляли каль върху мене, да приематъ...

Отъ лѣво: Цензурата! (Силни възражения отъ дѣсно)

Председател Стойчо Мошановъ: Г-да! Чоевкът се защитава. Има право да се защитава тукъ.

Министър инж. Спасъ Ганевъ: ... аз да определям тяхното наказание. То няма да бъде голямо, тъй ще трябва да заявят на цял свят: „Ние бяхме подлещи!“ (Силни ръкоплъскания от дясно и центъра)

Азъ свършвамъ, г-да. България ще бъде велика с службата на своите външни синове, а не чрез дейността на хора, които служат на кляката и на козните. Работихъ цял животъ, работя днесъ, ще работя и за въ бъдеще, водимъ от едно единствено начало. И това начало е: вярност, преданост на царя, народа и държавата! („Браво!“ Бурни и продължителни ръкоплъскания от дясно и центъра. Тропане по банкитъ от ляво) И срещу техните врагове ще се бора и днесъ, и утре, докато склопя очи. (Бурни и продължителни ръкоплъскания и гласове „Браво!“ от дясно и центъра)

Г-да народни представители! Азъ трябва да направя следното съобщение. Съгласно чл. 110 от конституцията... (Възражения от ляво)

Председател Стойчо Мошановъ: Моля, г-да, прави се съобщение по силата на един член от конституцията.

Министър инж. Спасъ Ганевъ: ... и по решение на Министерския съветъ, от името на правителството се оттегля законопроектът за извънреден кредит на Главната дирекция на строежите. (Тропане по банкитъ от ляво. Бурни и продължителни ръкоплъскания от дясно и центъра)

Председател Стойчо Мошановъ: (Към ляво) Моля, г-да, запазете тишина.

Димитър Кушъ: Това е скандалъ.

Димитър Търкалановъ: Има записани оратори. Тъ трябва да се изкажатъ.

Стойчо Тоналовъ: По-голям позор от това няма. (Министър Спасъ Ганевъ слиза от трибуната, съпроводен съ бурни ръкоплъскания и овации от дясно и центъра. Тропане по банкитъ от ляво)

Председател Стойчо Мошановъ: (Звъни) Давамъ 10 минути отиди.

(Следъ отиди)

Председател Стойчо Мошановъ: (Звъни) Заседанието продължава.

Г-да народни представители! Следъ речта на г-нъ министъра председателството, по силата на дискреционната власт, която има по правилника, да преценява правото на лично обяснение, счита, че има право на лично обяснение народният представител г-нъ Христо Василевъ, по въпроса за разликата въ офертитъ по търга за шосето Сливенъ—Елена. (Възражения от ляво) Моля ви се, г-да народни представители, не може да се счита, че трябва да се дава думата за лично обяснение по всичко, съ което вие не сте съгласни съ г-нъ министъра. Имате право на лично обяснение само по твърденията на г-нъ министъра, които ви обвиняват въ едно изнасяне неистински цифри и данни. Азъ ще ви моля да се съгласите съ това разбиране.

Стефанъ Цановъ: И за вършачкитъ.

Председател Стойчо Мошановъ: То не е въ връзка съ предмета, който разискваме.

Има право на лично обяснение и народният представител г-нъ Димитър Савовъ — само по въпроса за разликата въ цената на гредернитъ машини. Това е моята преценка, г-да.

Димитър Савовъ: Г-нъ председателю! Ще трябва да опровергая и калкулациитъ на г-нъ министъра за цената на платното по шосето София—Вакарелъ.

Председател Стойчо Мошановъ: Вие имате само пет минути, за да се обясните. Всичко друго е полемика, въпросъ на различни мнения, по който вие ще имате възможностъ друг път да се обясните.

Има думата г-нъ Христо Василевъ. По правилника има право да говори пет или най-много шест минути.

Ще моля господа, на които ще дамъ думата, да ме уважаватъ и да се съобразятъ съ това.

Димитър Гичевъ: Желателно е и г-нъ министърът да бъде тукъ да чуе.

Димитър Търкалановъ: Министърът го няма.

Димитър Гичевъ: Той е въ оставка!

Председател Стойчо Мошановъ: (Звъни) Моля Ви се, г-да!

Христо Василевъ: (Отъ трибуната) Г-да народни представители! Азъ съжалявамъ, че изнесени данни от мене се покриха въ една мъгла, за да се избегне истината. Първото цитиране на стенографскитъ дневници се отнася за моето говорене по доставкитъ, които ще ставатъ и за които ние вече сме гласували единъ бюджетъ. Азъ казахъ, че този милиарденъ кредитъ, който гласувахме, по съображенията, които съобщихъ тогава, няма да се реализира. Г-нъ министърът на благоустройството го свързва съ доставкитъ, които той е направилъ.

Димитър Търкалановъ: Бившиятъ министър Ганевъ!

Председател Стойчо Мошановъ: (Силно звъни)

Христо Василевъ: Нищо общо няма. Доставкитъ за 71.000.000 л. ще бъдатъ отъ чуждестраненъ произходъ, съ тяхъ не се създава работа на нашата индустрия, защото нашата индустрия въ България реално не прави. По това толкова.

Г-да народни представители! Азъ изнесохъ данни, съ които доказахъ, че офертата на английската фирма „Стюардъ“, както се пробиране г-нъ министърът на благоустройството, или на фирмата „Стюардъ и Партнерс лимитедъ“, както азъ бяхъ упоменалъ точно, предлага условия изгодни за строежъ на нашигъ пътница. Азъ съжалявамъ, че г-нъ Ганевъ, който е техникъ, се помъчи да ви заблуди и да каже, че и печалбитъ се калкулиратъ въ търговитъ разноси. (Ръкоплъскания от ляво и силни възражения от дясно)

Председател Стойчо Мошановъ: (Силно звъни) г-нъ Василевъ!

Христо Василевъ: Азъ нося преписката, която се е развила съ тяхъ.

Председател Стойчо Мошановъ: (Силно звъни) г-нъ Василевъ! Ще слушате ли?

Христо Василевъ: Добре.

Председател Стойчо Мошановъ: Това е различна преценка на единъ договоръ, дали е полезенъ или не. Това не е въпросъ на лично обяснение.

Христо Василевъ: Но да се заблуждава Камарата въ разходитъ, това за единъ министър не е позволено.

Председател Стойчо Мошановъ: Това е въпросъ на преценка.

Христо Василевъ: Това е една солидна фирма и нейнитъ оферти не трябва да бъдатъ фалшифицирани въ Парламента. Народното представителство ще си направи заключението за изгодността или неизгодността на една сделка отъ даннитъ, които ще се дадатъ въ Парламента.

Г-да народни представители! Азъ съжалявамъ, че министърът на благоустройството пререди трима души оратори, които имаше да изнесатъ купъ данни и обвинения срещу него. (Ръкоплъскания от ляво) Той лиши Парламента отъ възможността да чуе истината по всичко това, което става. (Възражения от дясно) Азъ твърдя, че изнесенитъ от мене данни отговарят на истината, въпреки всички прѣчки, които се правятъ въ Министерството на благоустройството за правенето на справки. Азъ ви заявявамъ, че въ отдѣла електрификация, който се управлява отъ инженеръ Златевъ, не даватъ да се правятъ справки.

Председател Стойчо Мошановъ: (Звъни)

Христо Василевъ: Заклучватъ се документитъ въ чекмеджетата!

Председател Стойчо Мошановъ: (Звъни) Моля, г-нъ Василевъ. Съжалявамъ, че вие злоупотребявате съ моето доверие. Говорете по въпроса.

Христо Василев: Не злоупотребявам. Аз, желая да се избере една анкетна комисия от пет души народни представители, които ще установят изнесените данни. Г-н министър Ганев, въпреки големата нужда на нашето стопанство от пшеница, въпреки впилющата нужда от пшеница, бърза от вота, за да не получи недовършеното на Камарата. Това е фактът. (Ржкопльскания и викове „Позор!“ от дясно) Нещо повече: решението на Министерския съвет за оттегляне на законопроекта и бързането от вота на народното представителство показва, че той самъ чувства, че всички обвинения, които му се отправиха, са истински, верни. Да живее българският Парламент! (Продължителни ржкопльскания от дясно)

Председател Стойчо Мошанов: Има думата народният представител г-н Димитър Савов.

Димитър Савов: (От трибуната) Г-да народни представители! Времето, съ което разполагаме, е много късо, за да мога да опровергая всички цифри, които г-н министърът на благоустройството щедро нахвърля тук, без да държи обаче сметка за документите, от които той ги е изваждал.

От дясно: А-а-а!

Димитър Савов: Г-н министърът на благоустройството, отговаряйки на критиката, която му отправих относително безсистемността, безконтролността и безплановността, които владят в Главната дирекция на строежите, въ нищо не ме опроверга. Тъкмо обратното: той потвърди, че това положение съществува и че тая дирекция е била преждевременно учредена съ факта, че той съобщи какво не може да намери лице за главен директор, затова защото длъжността не била сигурна! (Възгласи от дясно)

Г-да народни представители! Ако г-н министърът на благоустройството не се боеше толкова от цифрите, защо отиде той оная вечер в 12½ часа през нощта в цензурата, за да забрани печатането на каквито и да е речи и за да видим на другия ден нашите речи въ вестниците окарикатурени? (Възгласи „Позор!“ „Долу!“ и ржкопльскания от дясно. Възгласи от дясно) Той прережда трима души народни представители, които щяха да изнесат маса цифри и данни за корупцията, която владее там, за да не направят това, и да може след туй, като охули своите противници, да си оттегли законопроекта и тая негова реч да се напечата въ „Днес“, който излиза въ най-големи размери! (Възгласи от дясно)

Г-да народни представители! Нека се вдигне цензурата, нека се позволи критиката, нека се даде свобода на печата и тогава ще видим дали е право това, което твърди г-н министърът на благоустройството. (Силни възгласи от дясно)

Г-да народни представители! Когато е въпрос за цензурата, позволете ми да ви покажа това. (Показва една коректура от вестник. Възгласи „Долу!“ и „Позор!“ от дясно. Възгласи от дясно)

Председател Стойчо Мошанов: (Силно звъни) Моля ви се, г-н Савов, не Ви позволявам да говорите по това. Ще Ви отнема думата.

Сирко Станчев: И това било отговор! Безсрамник! Хулиган!

Димитър Савов: Г-да народни представители! Единъ факт само е достатъчен, за да опровергае г-н министъра на благоустройството. Той е следният.

Председател Стойчо Мошанов: Заключете, г-н Савов.

Сирко Станчев: И за машините кажете.

Димитър Савов: И на това ще дойда, и за други някои работи ще кажа, стига да ми даде възможност председателството за това.

От дясно: А-а-а!

Димитър Савов: Г-да народни представители! Единъ факт само опровергава г-н министъра на благоустройството и доказва, че той си служи съ невърни и тенденциозни цифри.

Сирко Станчев: Като тебе!

Димитър Савов: Шосето София—Вакарелъ е отдалено на д-во „Гранитъ“. То има 30 км. дължина съ 6 метра платно. Това прави 180.000 квадратни метра. Сметката е: по I категория 3-50 л., по II категория 10 л., и по III категория 30 л. Значи средно ако вземем по 10 л., това прави 1.800.000 л. за изработката на това платно. Никакви 600.000 л.! А като вземем предвид, че само два месеца по-късно е отдалено едно друго предприятие по 2 л. настилката, явно е, че тук държавата е ошетена съ 1.500.000 л. (Ржкопльскания от дясно. Силни възгласи от дясно. Голъм шум и глъчка)

Никой от дясно: Слабъ си. Двойка.

Димитър Савов: Г-да народни представители! За да може да подчертае г-н министърът своето значение и влияние тук, докара шофьорите, за да... (Възгласи „Позор!“ от дясно. Възгласи от дясно. Шумъ) Тогава трбваше и г-н министърът на войната, когато ние му гласувахме неговите кредити, да доведе войската.

От дясно: А-а-а! Това е лекомислие!

Председател Стойчо Мошанов: (Силно звъни) Завършете, г-н Савов!

Димитър Савов: Г-да народни представители! Понеже председателството ми прави предупреждение, минавам на последната точка.

Аз въ моята реч онзи ден казах: „Казвам, че когато съ били предложени първите две гредерни машини главният директор на благоустройството тогава г-н Спасъ Ганевъ е вземал отрицателно становище“.

Велизаръ Багаров: Вие сте честенъ човкъ, г-н Савов. Може ли така да говорите? Това може да го кажат други.

Председател Стойчо Мошанов: Седнете си на мѣстото. Когато г-н Савов е на предмета, слушайте го.

Димитър Савов: За тия машини, г-да народни представители, аз поисках от г-н министър-председателя, от правителството да хвърлят сътлина; да осветлят както народното представителство, така и обществото, защото тогава, когато съ сключени тия сделки, видни наши общественици и журналисти съ ходили при министър-председателя да искат от него да разреши публикуването на документите и данните, съ които се установява, че действително машините съ били предложени по една много по-ниска цена, а купени по една много по-висока цена и е реализирана една печалба, която е отишла въ полза на някакъв си вестникъ. (Възгласи „Позор!“ от дясно) Г-н министър-председателя е отказал да даде разрешение и когато съ му представили документите, той заявил: „Известно ми е всичко, знам, че има една разлика, обаче сумата е отишла за вестникъ „Днесъ“. (Възгласи „Позор!“ и ржкопльскания от дясно. Възгласи от дясно)

Аз искам върху тая работа да се хвърли сътлина и да се види къде е границата между онова, което е отишло въ „Днесъ“, и онова, което е отишло въ джобовете на някои други. Затова аз поддържам, че съ тия гредерни машини е извършенъ гешефтъ.

Председател Стойчо Мошанов: Съвършите ли обясненията си? Приключете!

Димитър Савов: Приключвамъ.

Сирко Станчев: Настояваме за анкета. Искаме анкета.

Димитър Савов: И аз искахъ вчера анкета, искамъ я днесъ, ще я искамъ и утре. Обаче като искамъ анкета, искамъ този г-н министър да освободи мѣстото, за да може тая анкета да се проведе както трбва. (Ржкопльскания от дясно) И когато този министър говори за честъ, аз го лitam: къде бѣше неговата честъ на 19 май и къде бѣше тя на 20 май? (Продължителни ржкопльскания от дясно и гласове „Позор!“ Силни възгласи от дясно)

Никой от дясно: А ти къде си?

Председател Стойчо Мошанов: (Звъни) Инцидентътъ е приключенъ.

Г-да народни представители! Часътъ е 8 безъ 10 минути. Трбва да приключимъ заседанието.

Иде Великденъ. (Веселостъ)

Димитър Търкалановъ: Ще ни разпустнете много рано. Ние искаме да работимъ.

Председател Стойчо Мошановъ: Ще трѣбва да създадемъ една атмосфера на спокойствие на известна категория български граждани — длъжниците.

Петко Стайновъ: И затуй не гласувахте закона за задълженията!

Председател Стойчо Мошановъ: Чакайте, моля Ви се!

Петко Стояновъ: Следъ като си дадатъ оставките, ще се създаде спокойствие.

Председател Стойчо Мошановъ: Затова азъ ви моля да се съгласите утре заранъта да имаме заседание само съ една точка въ дневния редъ, а именно: първо четене законопроекта за изменение закона за временно спиране на публичните пролажи по изпълнителни дѣла.

Моля да се съгласите утре въ 9½ ч. сутринъта да имаме заседание.

Димитър Гичевъ: Искамъ думата по дневния редъ.

Председател Стойчо Мошановъ: Има думата по дневния редъ народниятъ представител г-нъ Димитър Гичевъ.

Димитър Гичевъ: Г-да народни представители! Министърътъ на благоустройството въ заключителната частъ на своята речъ изказа пожелание да бѣде назначена една анкетна комисионъ отъ състава на народното представителство. Азъ моля въ дневния редъ за утрешното заседание да се сложи като втора точка: изборъ на комисионъ за анкетирание дѣлата на министра на благоустройството. (Ръкоплѣскания отъ всички страни и гласове „Браво!“)

Председател Стойчо Мошановъ: Най-напредъ да отговоря на г-нъ Гичевъ. Азъ виждамъ еднородие отъ двѣтѣ страни за анкета, обаче, за да има анкета трѣбва да има предложение, направено по надлежния редъ — подписано отъ издвигнатъ брой народни представители. По тази причина не можемъ да поставимъ този въпросъ като точка въ дневния редъ.

Има думата народниятъ представител г-нъ Петко Стайновъ.

Петко Стайновъ: Г-да народни представители! Нашиятъ председателъ отправи апелъ къмъ насъ да се подготвимъ за Великденските празници, за великденската ваканция, която идва, като създадемъ една атмосфера на доверие у българските граждани къмъ българския Парламентъ и къмъ българското правителство.

Председател Стойчо Мошановъ: Такава амбиция нѣмамъ.

Петко Стайновъ: Азъ мисля, че най-добра атмосфера на доверие ще се създаде, като частъ по-скоро, още утре сутринъта, правителството внесе законопроектъ за задълженията и го гласуваме, за да зарадваме за Великденъ българското общество съ новъ законъ за задълженията.

Председател Стойчо Мошановъ: Азъ мисля, че по-добре е презъ Страстната седмица да останемъ спокойни, да бѣдемъ при семействата си, а следъ Великденъ ще работимъ усилено и ще дадемъ и този законъ. (Ръкоплѣскания)

Г-да народни представители! Касае се утре да имаме едно изключително заседание отъ 10 минути. Какво се предлага сега за дневенъ редъ?

Има думата народниятъ представител г-нъ Христо Мирски.

Христо Мирски: Вчера, преди да се гласува кредитътъ за нуждите на войската отъ 170.000.000 л., уважаемиятъ министъръ на войната помоли, съ огледъ да могатъ да

станатъ нѣкои държавни плащания, да се гласува по спешностъ този кредитъ и ние го гласувахме. За да може обаче този гласуванъ кредитъ да бѣде действително осъществяванъ, трѣбва да се гласува и законопроектътъ за отпускане заема отъ Б. з. к. банка, отъ който заемъ ще бѣде покритъ кредитътъ за военни нужди. Иначе г-нъ министърътъ на войната не може да си послужи съ този кредитъ. Затова предлагамъ последната точка отъ дневния дневенъ редъ — второ четене законопроекта за отпускане заемъ 770.000.000 л. отъ Б. з. к. банка — да бѣде поставена като втора точка въ дневния редъ за утрешното заседание.

Председател Стойчо Мошановъ: Има думата народниятъ представител г-нъ Тодоръ Кожухаровъ.

Тодоръ Кожухаровъ: Г-нъ председателю! Азъ съмъ вече напълно подготвенъ въ духа на Вашия позивъ за едно великденско настроение, като наблюдавамъ въ продължение на два дни кръстнитѣ, моралнитѣ страдания на единъ български министъръ, когото познавамъ като мой добъръ и честенъ боевъ другаръ отъ фронта. (Ръкоплѣскания отъ дѣсно и центъра)

Председател Стойчо Мошановъ: По дневния редъ говорете.

Тодоръ Кожухаровъ: Азъ съжалявамъ, че неговиятъ министъръ-председателъ нѣма доблестта да го защити.

Председател Стойчо Мошановъ: Значо? Г-нъ Кожухаровъ, отнемамъ Ви думата!

Има думата народниятъ представител г-нъ Георги Петровъ по дневния редъ.

Георги Петровъ: Да свърши г-нъ Кожухаровъ.

Председател Стойчо Мошановъ: Г-нъ Петровъ! Ако не говорите, ще пристѣпия къмъ гласуване. Имате думата.

Тодоръ Кожухаровъ: Впрочемъ, при тѣзи великденски настроения и подъ впечатлението на тѣзи кръстни страдания азъ се присъединявамъ къмъ предложението на моя другаръ г-нъ Петко Стайновъ да зарадваме преди великденските празници българския народъ и нашитѣ избиратели съ единъ законъ за задълженията и съ единъ законъ за печата, който бѣше обещанъ отъ правителството на г-нъ Кьосевановъ, което не изпълни това свое обещание.

Стефанъ Цановъ: Най-добре ще зарадваме българския народъ съ единъ новъ кабинетъ!

Председател Стойчо Мошановъ: Има предложение по дневния редъ отъ народния представител г-нъ Христо Мирски, но съгласно правилника най-напредъ се гласува предложението за дневенъ редъ, представено отъ правителството.

Тия, които сѣ съгласни утре да имаме заседание въ 9½ ч. сутринъта съ единствена точка въ дневния редъ: първо четене законопроекта за изменение закона за временно спиране на публичнитѣ пролажи по изпълнителни дѣла, моля, да вдигнатъ ръка. Мнозинство, Събранието приема.

Отъ лѣво: Меншество! (Тропане по банкитѣ. Шумъ. Народнитѣ представители ставатъ прави)

Председател Стойчо Мошановъ: Моля, г-да, седнете по мѣстата си.

Понеже има оспорване на вота, ще гласуваме повторно. Моля тия, които сѣ противъ този дневенъ редъ, да вдигнатъ ръка. Малцинство.

Така че остава дневниятъ редъ, за който азъ обявихъ, че има болшинство.

Вдигамъ заседанието.

Вдигнато въ 19 ч. 55 м.)

Председател: **СТОЙЧО МОШАНОВЪ**

Секретари: **САВА ПОПОВЪ**
ДОНЧО УЗУНОВЪ

Началникъ на Стенографското отдѣление: **ДОНЧО ДУКОВЪ**